

HET GENADEVERBOND EN ONZE DOOP EN BELIJDENIS

Toelichting over de relatie doop en besnijdenis
en het deelhebben aan het Genadeverbond volgens het doopsformulier

Tweede Versie

Door

W. Westerbeke

4^e brochure in de serie: Het genadeverbond

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2011

INHOUD

VOORWOORD

1. Het werkverbond en de val
2. Het genadeverbond opgericht
3. Het genadeverbond met Abraham en zijn zaad
4. De besnijdenis
5. Izak geboren - Hagar en Ismaël uitgedreven, Genesis 21
6. De besnijdenis als type van de doop
7. Werd de *kinderdoop* afgebeeld door de besnijdenis?
8. De doop bestaat in twee zaken: belijdenis en dopen
9. Belijdenis des geloofs
10. De kinderdoop
11. Bewijzen voor de kinderdoop
12. Bewijzen voor de kinderdoop uit de oude kerkvaders
13. Ons doopsformulier
14. Het doopsformulier en meineed
15. Verzegelt de doop voorwerpelijk of onderwerpelijk?
16. De manier van dopen
17. Baptisten en Wederdopers
18. Het standpunt van William Huntington
19. De geldigheid van de doop
20. De kinderdoop niet onderschatten!
21. De doop met Gods Geest
22. De doop met vuur

Literatuuroverzicht

VOORWOORD

Het heeft de Heere behaagd om de mensen op een verbondsmatige wijze te besturen, zowel vóór als na de zondeval. Omdat onze eeuwige zaligheid verbonden is aan ons deel in het genadeverbond is het voor ons allen wel de moeite waard om te weten wat het genadeverbond is en wat de sacramenten ervan zijn.

Over dit onderwerp kreeg ik 20 jaar geleden van een collega een boekje: *De waterdoop*, waarin het zogenaamd Baptistisch standpunt uiteengezet wordt. De schrijver verwerpt de kinderdoop. Hij voegt daar aan toe dat de besnijdenis een teken of sacramenten van een wettisch Verbond was, wat bij overtreding ter verdoemenis leidde en dat de kinderdoop in feite wettische dienstbaarheid inhoudt. De enige juiste methode is de volwassendoop na voorgaande belijdenis.

Het antwoord aan mijn collega, met enkele toevoegingen, heb ik thans in de computer gezet. Omdat de leer van het genadeverbond en de sacramenten weer in de volle belangstelling staan, kan het misschien geen kwaad om ons opnieuw hierop te bezinnen.

Er is niets wat wij zo hard nodig hebben dan de doop in en met de Heilige Geest. Alle pogingen die aangewend worden om naar de oorspronkelijke instelling van Christus te gaan, hebben nog niet het gewenste resultaat gehad. Zowel de constitutionele kerken, als de Evangelische kerken en kringen zijn vervallen in traditie, gewoonten en oppervlakkigheid. De een valt in verbondsautomatisme en de ander in geloofsautomatisme. We kunnen elkaar niet veel verwijten. Behalve dat we het aan onszelf te wijten hebben dat de Geest Zichzelf zo terugtrekt, omdat wij Hem zo bedroeven en uitblussen!

De grote Leraar der Gerechtigheid mocht ons in Zijn Geest willen dopen, om de bedoeling des Heeren in zijn Woord te mogen verstaan, te beschrijven en te beleven.

Middelburg, november 2000.

Copyright Willem Westerbeke.

In deze tweede versie zijn enkele zinnen gewijzigd, die onduidelijk waren of aanstoot konden geven. Bovendien zijn wat toelichtingen gegeven om te verduidelijken. Beschouw het als een incompleet geheel, of als een handwijzer naar de boeken, die in de literatuurlijst zijn opgenomen. W.W. 2011

1. Het werkverbond en de val

God schiep de mens naar Zijn beeld, volmaakt in kennis, in liefde, in gerechtigheid en heiligheid. Deze volmaaktheid wordt door theologen genoemd: *onze oorspronkelijke gerechtigheid*. De Drie-enige God en richtte met Adam en met al zijn nakomelingen in hem, een verbond op. Dat blijkt onder andere uit de onderhandeling tussen God en de mens, Genesis 2:16,17. Adam werd daardoor Verbondshoofd. Het zalig leven zou Adam behouden en het eeuwige leven zou hij verkrijgen, als hij gehoorzaamde aan het proefgebod: *namelijk niet te eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads*. Dit verbond werd bediend door de Drie-enige God. Dat wil zeggen dat de besturing en toediening van de verbondsgoederen in Zijn handen liggen. Maar de vloek en het oordeel als het verbond overtreden wordt, zal ook door Hem worden uitgevoerd.

Toen Adam viel, vielen tegelijk als zijn nakomelingen *in* hem, *met* hem en *door* hem. Paulus leert dit duidelijk in Romeinen 5:12-einde. De gerechtigheid Gods eiste de eeuwige dood van al de overtreders. Daarom wordt dit verbond ná de val: een bediening der verdoemenis genoemd, 2 Kor. 3:7, 9.

2. Het genadeverbond opgericht

In deze diepe ellendestaat had de gevallen mens eeuwig moeten blijven liggen. Maar de Heere heeft in zijn onnaspeurlijke wijsheid, in de Raad des vredes een weg uitgedacht om een gedeelte van de mensen te herstellen. Wij moeten over die verbonds-onderhandeling in de eeuwigheid niet te menselijk denken. Er is in de volmaakte Godheid geen volgorde van gedachten en overlegging van beslissingen. In de Heilige Drie-eenheid is alles in de volmaaktste eenheid. Toen de Heere de hemel en aarde schiep, werd gelijktijdig *de tijd* geschapen. De Heere heeft de verborgenheid van Zijn eeuwig voornemen bekend willen maken onder voorbeelden die aan menselijke onderhandelingen ontleend zijn. Er zijn veel mensen die met Gods besluiten werken, om zo de verantwoordelijkheid van hun bekering van zich af te schuiven. Bij Gods volk hoor je dikwijls dat ze met Gods besluit werken, om Hem de eer te geven met woorden, maar in de praktijk wordt de gelovige zielsworstelingen gestremd, het leven des geloofs op de beloften weggeredeneerd en de gebedswerkzaamheden met allerlei zaken zakken af.

Een mens is een *eindig* schepsel en de Heere openbaart Zich in de tijd op een *tijdgebonden* wijze. Dat wil onder andere zeggen, door de weg van beloften en vervulling. Direct na de val richtte de Heere dit genadeverbond op met Adam en Eva, met beiden persoonlijk, niet met Adam als Verbondshoofd. De Heere beloofde een ander Hoofd in de wereld te zenden, Zijn Zoon, als het Zaad der vrouw, Genesis 3:15. De Zoon van God is het Tweede Verbonds hoofd voor al de uitverkorenen.

3. Het genadeverbond met Abraham en zijn zaad.

De oprichting van het genadeverbond met Abraham was een grote verandering in de openbaring en bediening van het verbond. In de tijd van Abraham gaf God langzamerhand de volkeren over aan hun bijgeloof. Hij beloofde Abraham in hoofdzaak twee dingen: 1ste Dat de beloofde Messias uit zijn zaad geboren zal worden. 2° Dat zijn zaad Kanaän zal de beërven, 400 jaar na de geboorte van Izaak, Genesis 15:13. Abraham geloofde God en de Heere rekende het hem tot gerechtigheid, Gen. 15:6. Paulus legt in Romeinen 4 uit wat dat betekent. Namelijk, dat de uitverkorenen geloven dat ze in zichzelf goddeloos zijn, maar vertrouwen op de gerechtigheid van Christus. Sommigen schrijven, dat de gerechtigheid van Christus Zijn Persoonlijke gerechtigheid is als de Zoon, in de heilige Drie-eenheid. Als dat waar is, is de Heere Jezus tevergeefs mens

geworden. De Vader eiste van Zijn Zoon gehoorzaamheid tot de dood. En die *verdiende gerechtigheid* alleen redt van de dood, als ze gelovig omhelsd wordt. Het is de gerechtigheid van de God - Mens.

4. De besnijdenis

Toen de belofte van een zoon niet vervuld werd, nam Abraham Hagar, de dienstmaagd van Sara, tot een vrouw. Uit dit huwelijk werd Ismaël geboren. Toen die jongen 13 jaar was openbaart de Heere Zich opnieuw aan Abraham, vernieuwt de belofte en geeft hem een verbondsteken. Al wat mannelijk is in Abrahams gezin moest besneden worden, zowel zijn zonen als de slaven. Vanaf die tijd vond de besnijdenis plaats op de 8^e dag na de geboorte. Waarom gebod de Heere dat Abrahams besneden moest worden? Paulus zegt dat Abraham het *teken* der besnijdenis ontvangen heeft als een *zegel* van de rechtvaardigheid des geloofs, Rom. 4:11. Een *teken* wil zeggen: een zichtbaar merk. Een *zegel* is volgens de Griekse tekst, een waarborg. De bedoeling ligt voor de hand. Zo zeker als Abrahams voorhuid uitwendig werd afgesneden, zo zeker werd zijn ongerechtigheid weggenomen. De voorhuid wijst op onze natuurlijke afkomst en bestaan. Onze afkomst ligt in Adams lendenen wat ons menszijn betreft en ligt onder de vloek wat onze verbondsbreuk aangaat. Daardoor is ons bestaan als mens besmet door de zonde. Deze erfzonde en smet werd van Abraham weggenomen door het geloof in de Messias Die uit hem zou voortkomen. U ziet, dat de belofte van Christus om Zichzelf op te offeren, al zoveel kracht had, dat de zonden onder het Oude Testament vergeven werden, Psalm 40:7-11. Daarom konden alleen besneden mensen zalig worden en die uit hen voortkwamen, Genesis 17:21, Jesaja 56:3, 6. Die beperking gold eigenlijk vanaf de Wetgeving op Sinaï, 430 jaar na de roeping van Abraham, Gal. 3:17. Dit tijdperk onder de wet duurde tot de uitstorting van de Heilige Geest, Johannes 7: 22, 23. Waarom moesten alle jongetjes besneden worden, zowel uitverkorenen en verworpen? De uitwendige openbaringsvorm van de zichtbare kerk is in deze wereld nooit volmaakt. Altijd is er kaf en koren geweest, goede en kwade vissen, tarwe en onkruid, dienstbaren en kinderen. En dat zal zo blijven totdat Christus een volmaakte scheidslijn trekt in de dag der opstanding, voor de ogen van alle mensen die ooit geleefd hebben.

5. Izak geboren - Hagar en Ismaël uitgedreven, Genesis 21

U kent de geschiedenis wel. Omdat Ismaël spotte met de kleine Izak werd hij en Hagar uitgedreven uit Abrahams tenten. Het gezin van Abraham is een type van toekomstige geestelijke zaken. Abraham is een type van de Bruidegom van de kerk. Zijn twee vrouwen met hun twee zonen zijn typen van de Joodse Kerk onder het Oude en Nieuwe Testament. Paulus zegt dat dit dingen zijn die *een andere betekenis* hebben, Galaten 4:19-einde. *Mijn kinderkens, die ik wederom arbeide te baren, totdat Christus een gestalte in u krijgje. Doch ik wilde, dat ik nu tegenwoordig bij u ware, en mijn stem mocht veranderen; want ik ben in twijfel over u. Zegt mij, gij, die onder de wet wilt zijn, hoort gij de wet niet? Want er is geschreven, dat Abraham twee zonen had, een uit de dienstmaagd, en een uit de vrije. Maar gene, die uit de dienstmaagd was, is naar het vlees geboren geweest; doch deze, die uit de vrije was, door de beloftenis. Hetwelk dingen zijn, die andere beduiding hebben; want deze zijn de twee verbonden; het ene van den berg Sinaï, tot dienstbaarheid barende, hetwelk is Hagar. Want dit, [namelijk] Hagar, is Sinaï, een berg in Arabië, en komt overeen met Jeruzalem, dat nu is, en dienstbaar is met haar kinderen. Maar Jeruzalem, dat boven is, dat is vrij, hetwelk is ons aller moeder. Want er is geschreven: Wees vrolijk, gij onvruchtbare, die niet baart, breek uit en roep, gij, die geen barensood hebt, want de kinderen der eenzame zijn veel*

meer, dan dergene, die den man heeft. Maar wij, broeders, zijn kinderen der belofte, als Izak was. Doch gelijkerwijs toen, die naar het vlees geboren was, vervolgde dengene, die naar den Geest (geboren was), also ook nu. Maar wat zegt de Schrift? Werp de dienstmaagd uit en haar zoon; want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met den zoon der vrije. Zo dan, broeders, wij zijn niet kinderen der dienstmaagd, maar der vrije.

Hagar is een type van de kerk onder de Joden vanaf de Wetgeving op Sinaï, zegt Paulus. Het genadeverbond kreeg op Sinaï een nationale vorm. Dit zogenaamde Sinaïtisch Verbond was geen nieuw werkverbond. Hoe onmogelijk is het dat de beledigde heilige Majesteit Gods een werkverbond zou oprichten met de gevallen mens! Bij de minste overtreding zou de bondgenoot verteerd worden, als God naar recht zou handelen. De weg tot de gemeenschap met God door een werkverbond is afgesneden door een engel met een vlammend zwaard. Die engel stond met zijn zwaard te zwaaien om de ingang van het Paradijs te bewaken, Gen. 3:24. Als Adam het aangedurfd had om hem te passeren, had het zwaard van de gerechtigheid hem gedood. De Heere Jezus droeg de straf van het verbroken werkverbond. Daarom trof het wraakzwaard Hem dodelijk toen Hij op het punt stond om het Paradijs in te gaan. Vandaar Zijn belofte aan de moordenaar: *Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn*, Lukas 23:43. Maar Hij volbracht de eisende gerechtigheid volkomen. Daarom stond Hij op uit de dood.

De belofte van Christus' komst was aan Abraham gegeven en werd aan Israëel vernieuwd bij de Sinaï. Eerst in duidelijke woorden dat de Heere hun VERBONDS GOD wilde zijn, Exodus 19:3-6. Daarna werd de wet afgekondigd onder de tekenen van de Majesteit Gods. Tevens werden dezelfde eis en vloek als in het werkverbond herhaald, Galaten 3:12, 13. De wet gaf God natuurlijk niet om er door gerechtvaardigd te worden, Romeinen 3:20. Maar opdat de zonde er door aan het licht kwam en veroordeeld werd. Dit is met een natuurlijk voorbeeld te verduidelijken. Als een vader een mes op tafel legt en niets tegen zijn kind zegt, grijpt het kind er vroeg of laat naar. Maar hij doet het in zijn onschuld. Verbiedt de vader het kind het mes aan te raken, dan zal hij er ook naar grijpen, en dan maakt het zich schuldig. In zo'n verhouding staat de mens tegenover de wet. Als er geen wet is kan er geen schuld toegerekend worden. Indien een wet wordt gegeven en die wordt overtreden, dan oordeelt de wet iemand schuldig en werkt toorn. Toorn van God over de overtreding en toorn van de mens tegen de Wetgever, Romeinen 4:15. Het grote doel waarom God de vloek van het werkverbond herhaalde op de Sinaï is, opdat de mensen naar de Verlosser zouden uitzien, Galaten 3:10, 19. Maar er gebeurde méér. Op de Sinaï werd tevens de Zaligmaker bekend gemaakt en beloofd, Deut. 18:15-19. Bovendien werd door de ceremoniële wetten de Messias in Zijn Persoon en werk afgeschaduwd. Paulus noemt deze zaak, een *Evangelieverkondiging* in de woestijn, Hebréeën 4:2.

Slechts een klein getal van de Israëlieten ging oprecht over in het Genadeverbond. De meesten verstonden de evangelische betekenis niet. Daarom *veranderden ze het genadeverbond in een werkverbond*, door hun rechtvaardigheid te zoeken in de uitwendige betrachtting van de geboden. Bovendien overtraden ze de wet, kort na haar bekendmaking, door de zonde met het gouden kalf. Hun ongeloof vermeerderde, toen de verspieters een kwaad gerucht van Kanaan brachten en zij moedwillig Gods beloften verwierpen. Daarover spreekt de tekst in Ezechiël 20:25, *dat God hen in de woestijn besluiten gaf die niet goed waren en rechten waarbij zij niet zouden leven*. God gaf onder andere een besluit dat allen, van twintig jaar oud en daarboven niet in Kanaan mochten komen, maar stierven in de woestijn. Israëel ging op in uitwendige vormendienst, afgewisseld door afgoderij.

Bij die uitwendige vormendienst in Israël kwam na de Babylonische gevangenschap nog het Farizeïsme. De Farizeeën legden de mensen lasten op en mensengeboden, die Jacobus *een ondragelijk juk noemt*, Handelingen 15:5, 10.

Alles bij elkaar genomen, er waren altijd maar weinig oprechte kinderen Gods onder Israël. En hier komt het een beeld van Abrahams twee vrouwen te pas. Sara is een type van het klein getal ware kinderen Gods, tijdens het oude verbond, zegt Paulus. En Hagar met haar zoon Ismaël, is een type van Israël die door de wettische werken gerechtvaardigd wilden worden. Zoals Abraham met de dienstbare Hagar trouwde, zo trouwde de Heere op Sinai met Israël. "*Welk Mijn verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had*", zegt de Heere, Jeremia 31:32.

M. Henry zegt in zijn verklaring over Galaten 4: "Hagar en Sara zij in de twee verbonden. Ze zijn bestemd om typisch voor te stellen en af te schaduwen de twee verschillende *bedelingen* van het verbond. De eerste Hagar, vertegenwoordigde de bedeling die op Sinai gegeven werd en was tot dienstbaarheid barende. Dat verbond was, ofschoon een bedeling van genade, in vergelijking met de toestand onder het evangelie, een bedeling der dienstbaarheid. En werd dat door de Joden nog meer, door hun misvatting van zijn betekenis, waardoor zij verwachten gerechtvaardigd te worden door de werken."

Dus toen het genadeverbond een wettische bediening kreeg, verkeerden in een uitwendige zin ook de oprechte Israëlieten daaronder. De Kerk verkeerde in een kindse staat, Galaten 4:3. Daar trekt Paulus de conclusie uit dat de gelovigen als ze nog kinderen in de genade zijn, ook onder dienstbaarheid verkeren, totdat Christus zich aan hen openbaart en in de vrijheid der kinderen Gods zet.

Tenslotte zegt Paulus dat Sara en de geboorte van Izak profetische types zijn van de kerk van het *Nieuwe Testament*. Toen Izak geboren was werd hij bespot door Ismaël. Zo ging het ook toen het beloofde Zaad Christus in de wereld kwam. Toen Christus als de Eerstgeborene uit de doden opstond voegde Hij Zich als Bruidegom bij Zijn Kerk. De vruchtbaarheid bleef niet uit. De Kerk baarde een groot aantal kinderen. Maar zoals Ismaël - een beeld van de dienstbare, wettische Joden - Izak vervolgde, zo vervolgen veel Joden de ware Christenen die in Jezus geloofden.

6. De besnijdenis als type van de doop.

Welnu, als Abrahams gezin een type van geestelijke zaken was, zou de besnijdenis het dan ook niet zijn? Ja, ongetwijfeld. Paulus verdedigt dit leerstuk in Kol. 2:11,12. "*In Welken (in Christus) gij ook besneden zijt, met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleses, door de besnijdenis van Christus. Zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt, door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft.*" De tekst is glashelder. Sommige leraars drongen de gemeenten op om de wet van Mozes weer te onderhouden, uitgezonderd de tempeldienst te Jeruzalem, Kol. 2:16-23. Veel nadruk legden ze op de besnijdenis, als identiteit voor Verbondskinderen. Als Abraham, de vader der gelovigen besneden werd, dan moet dat bij alle gelovigen gebeuren. *Neen*, antwoordt Paulus, *in Christus zijt gij besneden*. Paulus bedoeld niet die besnijdenis die Christus Zelf onderging op de 8e dag, als Joodse Jongen, en als Borg. Paulus ziet op een besnijdenis die *zonder handen* gebeurt, persoonlijk en onderwerpeijk. Door de geloofsvereniging met Christus is de oude mens van de gelovigen met Hem gekruist, *opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde*, Rom. 6:6.

namelijk *de uittrekking van het lichaam der zonde*. Niet dat de gelovigen in Kolosse bij hun bekering ineens alle zonden kunnen afleggen, maar ze leggen hun vorige, ongelovige, heidense levenswijs af. Wanneer gebeurde dat? Toen ze overtuigd werden van hun verloren staat en in Christus geloofden. Daarna lieten zij zich dopen - door onderdompeling - in de Naam van Christus. Hun vorige wandel werd begraven, evenals het lichaam afdaalde onder water. En zij begonnen een nieuw Godzalig leven. Door de waterdoop? Neen, door het geloof in een opgestane Christus, wat met hun doop samenging, gewerkt door Gods Geest. De doop en de besnijdenis beelden dezelfde zaak af: *het afleggen van de oude mens*. Trouwens, ook onder het Oude Testament was de besnijdenis al een zichtbaar teken van de inwendige besnijdenis des harten, Deut. 30:6: "*En de HEERE, Uw God, zal uw hart besnijden.*"

7. Werd de kinderdoop afgebeeld door de besnijdenis?

Dat is een moeilijke vraag. Het raakt de kern van ons onderzoek. Misschien denkt u: is dat nu zo moeilijk? De besnijdenis beeldt de kinderdoop af, zoals het Pascha het Heilig Avondmaal. Ja, het is waar, maar kinderen mochten wel het Pascha eten, mogen ze ook het Heilig Avondmaal gebruiken? De vergelijking gaat dus niet in alles op. *Kijk*, zeggen de baptisten, *zie je wel dat de Gereformeerde leer gebaseerd is op willekeurige vergelijkingen? En op tekstuitleg die in hun eigen kraam te pas komt*. Ho even, niet te snel oordelen. Het Pascha en de besnijdenis zien allebei op de bloedstorting van Christus tot verzoening van onze zonden. Die noodzaak geldt voor volwassenen en kinderen. Maar hierin verschillen ze: het Pascha werd door 't gehele gezin gegeten, de besnijdenis ontvingen jongetjes of mannen. Waarom werden in dit sacrament vrouwen al bij voorbaat uitgesloten? Wel, de vrouw werd beschouwd uit de man te zijn, 1 Kor. 11:8, of, ze wordt in de man inbegrepen, 1 Kor. 11:3. Dat toont niet alleen de dienstbare staat van de vrouw onder het Oude Testament, maar ook de dienstbare staat van de kerk onder de Joden. Thans, onder het Nieuwe Testament, is er een grotere vrijheid voor de vrouw, omdat de kerk in een vrije staat gebracht is door Christus. Daarom staat er: *in Christus is geen man en vrouw, gij allen zijt één in Hem*, Gal. 3:28. Geen huwelijksband of ouderschap geldt in Christus, maar een geestelijke broeder- en zusterband in het aanbeddelijk Verbondshoofd.

Dat kinderen wel het Pascha gebruikten, maar niet het Heilig Avondmaal mogen gebruiken, ligt in Gods bevel en de *aard* van het sacrament. Besnijdenis en Pascha waren voorrechten voor het nageslacht van Jacob. Het Avondmaal is tot voeding van kinderen Gods. Het vereist zelfonderzoek, wat kleine kinderen niet kunnen doen. De besnijdenis en doop zijn sacramenten van *inlijving* in de kerk, waartoe alle leeftijden behoren. Maar we moeten niet vergeten - en de baptisten leggen daar de nadruk op - dat een oprechte inlijving in de kerk een zaak des geloofs is, wat met bewustheid en zelfonderzoek samengaat.

Een ander vraag die hier dicht bij komt is: Komt de doop in de plaats van de besnijdenis? Nee en ja. In elk geval was de doop van Johannes de Doper niet in de plaats van de besnijdenis. Toen de discipelen uitgezonden werden om te dopen hebben zij die stelling niet gepreekt, althans dat blijkt nergens. De besnijdenis afschaffen voor de Joden, zou naar hun vaste overtuiging, het verbond van God met Abraham teniet maken.

Nog weerzinwekkender zou het zijn om de besnijdenis op te dringen aan de Christenen uit het heidendom. Maar de Heere gaf Paulus bijzonder veel licht in de essentie van de ceremoniële wetten en het doel van de besnijdenis. Paulus zegt: "*Ziet, ik Paulus, zeg u, zo gij u laat besnijden, dat Christus u niet nut zal zijn,*" Gal. 5:2. En in vers 4 vertelt hij de reden: "*Christus is u ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wilt worden.*"

Als een zoon van vader Abraham zich laat besnijden met een motief om door de Heere aangenomen te worden, is hij fout. Het strijdt tegen de vrijheid van het Evangelie, Gal. 2:3. Paulus keurde de besnijdenis alleen goed, om geen aanstoot te geven. Daarom liet hij Timótheüs besnijden, Hand. 16:3. Ik geloof ook niet dat Paulus er ooit op tegen was als een zoon van Abraham wordt besneden. Het is hun Joodse identiteit. Onze Nederlandse identiteit geven we toch ook niet prijs? Althans dat mogen we niet, maar het wordt wel gedaan.

8. De doop bestaat in twee zaken: belijdenis en dopen

De Bijbel leert dat aan de waterdoop een oprechte schuldbelijdenis vooraf moet gaan en een persoonlijke belijdenis van ons geloof in Christus. Zo begon Johannes de Doper: *"En werden van hem gedoopt, belijdende hun zonden."* In ons doopsformulier wordt dit uitdrukkelijk gezegd:

"Ten derde, overmits in alle verbonden twee delen zijn (twee partijen, de Drie-enige God en de dopeling) zo worden wij ook weder van God door de doop vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid namelijk, dat wij dezen enigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, aanhangen, betrouwen en liefhebben, van ganser harte, van ganser ziele, van ganser gemoede, en met alle krachten; de wereld verzaken, onze oude natuur doden en in een godzalig leven wandelen."

Iemand zal zeggen: dat slaat op de wandel van de volwassendoop. Zeker, maar ons formulier behandelt hier toch de *kinderdoop*. *In zeker zin moeten we ervan uitgaan dat de kinderdoop alleen waarde heeft als ze later gevolgd wordt met een oprechte geloofsbelijdenis en wandel.* Daarom, zodra iemand groter wordt en niet naar Gods Woord leeft, die verloochent zijn doop. En als men geen belijdenis des geloofs doet verzuimt men de verantwoordelijkheid van de doop over te nemen. Vroeger zei men bij openbare belijdenis: *U neemt thans uw doop over.* **Doop en belijdenis behoren bij elkaar en maken samen een compleet sacrament.** Geen twee sacramenten, maar één geheel. *De belijdenis voltooit het sacrament van de kinderdoop.* Bij volwassendoop gaan deze zaken gelijktijdig. Maar de kinderdoop is als kinderen kleren, ze passen wel bij kleine kinderen, maar als ze groot worden doet het geen nut meer, tenzij het met belijdenis samengaat.

Paulus zegt dit zelfde van de besnijdenis, Rom. 2:25: *"Want de besnijdenis is wel nut indien gij de wet doet; maar indien gij een overtreder der wet zij, zo is uw besnijdenis voorhuid geworden."* 'Dit kan ook in het algemeen gezegd worden, dat de uiterlijke godsdiensten niet helpen ter zaligheid', zegt de kanttekening. En over Kol. 2:11 zegt de kanttekening: 'dat de uitwendige doop geen kracht heeft als ze niet gepaard gaat met het geloof.'

9. Belijdenis des geloofs

Uit het vorenstaande blijkt dat wij een hogere waarde moeten we hechten aan de oprechte, openbare geloofsbelijdenis. Hij is nodig om de ernst en het gewicht van de zaak goed te overdenken. De ambtsdragers zouden er ook wel wat meer de nadruk op kunnen leggen dat het beter is geen belijdenis af te leggen, dan het halfslachtig of oppervlakkig te doen. Sommige jongelui die dit aanvoelen hebben wat langer gewacht totdat ze meer overtuigd waren van de waarheid. Dat is heel goed te begrijpen, als het maar geen uitvlucht is om de wereld nog een paar jaar langer te dienen. In een sacrament eist de Heere onze oprechte wil, hoe zwak ook, als het maar gemeend is.

Mag dan niemand belijdenis doen, dan zij die de Heere oprecht dienen? Ja, niemand kan het genadeverbond oprecht inwilligen, dan die de Geest deelachtig is.

Maar aan de andere kant, als we kijken naar het oude Israël, allen gingen in het verbond over bij de Sinai, de ouders met hun kinderen. En God sprak er zijn goedkeuring over, Exodus. 19:9 en Deut. 18:17. De Heere bestrafte het verbreken van het verbond. Zo kan het ook zijn met degenen die overtuigd zijn van de waarheid en het menen om met de beproefde leer van Gods Woord te leven. Zij behoren belijdenis te doen zowel als hun kinderen te laten dopen. Het nalaten van beiden leidt tot verwildering. Dit is ook Gods wil niet, maar wel Zijn rechtvaardig ongenoegen.

10. De kinderdoop

Kunnen wij de kinderdoop niet nalaten, want baby's kunnen toch geen oprechte toestemming geven? Neen, hebt u nooit gelezen, dat de Heere uit de mond van kinderen en zuigelingen Zijn lof voorbereid heeft? Ons doopsformulier antwoordt kort en krachtig: *"En hoewel onze kinderen deze dingen niet verstaan zo mag men ze nochtans daarom van de doop niet uitsluiten, aangezien zij ook zonder hun weten de verdoemenis in Adam deelachtig zijn en alzo ook weder in Christus tot genade aangenomen worden. Gelijk God spreekt tot Abraham de vader der gelovigen, en over zulks mede tot ons en onze kinderen, zeggende: Ik zal Mijn verbond oprichten, tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u, in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad naar u, Gen 17:7. Dit betuigt ook Petrus, met deze woorden: want u komt de belofte toe, en uw kinderen en allen die daar verre zijn, zo velen als er de Heere onze God toe roepen zal, Hand. 2:39. Daarom heeft God voormaals bevolen hen te besnijden, hetwelk een zegel des verbonds en der gerechtigheid voor God was. Gelijk ook Christus hen omhelsd, de handen opgelegd en hen gezegend heeft, Markus 10:16. Dewijl dan nu de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is, zo zal men de kinderen, als erfgenamen van het Rijk God en zijn verbond, dopen. En de ouders zullen gehouden zijn hun kinderen in het opwassen hiervan breder te onderwijzen. Opdat wij dan deze heilige ordening God tot Zijn eer, tot onze troost en tot stichting der gemeente uitrichten mogen, zo laat ons Zijn heilige Naam aldus aanroepen."*

Let nog even op de zin waar gezegd wordt, dat de ouders hun kinderen bij het opgroeien moeten onderwijzen in de leer van de doop. Daardoor wordt de verantwoordelijkheid van de doop langzamerhand op de kinderen overgebracht en gelegd. Er is in de doop iets passief en iets actief. Passief is het ondergaan van besprenkelen of onderdompeling. Actief is het persoonlijke, oprechte inwilligen van de leer van het genadeverbond. Daarvoor is verstandelijke bewustheid nodig. Een leeftijd wordt onder het Nieuwe Testament niet voorgeschreven. Onder het Oude Testament was het op de 13e verjaardag dat de jongens de verantwoordelijkheid van de besnijdenis zelf gingen dragen.

11. Bewijzen voor de kinderdoop

De baptisten zeggen – en wij met hen - dat de Bijbelse leer van de doop is gegrond op de opdracht van Christus die hij zijn discipelen gaf: *Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelfde dopende*, enzovoort. Matth. 28:19. Het lag voor de hand dat de discipelen bij volwassenen begonnen om hen te onderwijzen door het Evangelie en daarna te dopen. De Gereformeerde leer is op dit punt hetzelfde als bij de baptisten. Ons formulier voor volwassendoop geeft daar getuigenis van.

Dat gedoopten die belijdenis des geloofs hebben afgelegd, ook hun kinderen moeten laten dopen blijkt uit het volgende:

1. Dat de doop in een zeker opzicht overeenkomt met de besnijdenis. Zouden kinderen onder het Nieuwe Testament geen sacrament mogen ontvangen en onder het Oude Testament wel? Terwijl de Geest nu overvloediger is uitgestort?
2. *"En een iegelijk van u worde gedoopt..., want u komt de belofte toe en uw kinderen."* Handelingen 2:39. Er staat onbepaald kinderen, die in hetzelfde hoofdstuk *zonen, dochters en jongelingen* worden genoemd. Hoewel de eerlijkheid gebiedt om te zeggen dat het kan wezen dat de discipelen eerst gevraagd hebben naar de toestemming en naar de ondervinding van Gods werk in hun ziel, óók bij de kinderen. En een klein kind kan daar verslag van geven, als Gods Geest in het kind werkt. De Pinksterdag was natuurlijk een buitengewone gebeurtenis. Hoe of dit er ook aan toegegaan is, kinderen uit gelovigen ouders geboren, worden *heilig* genoemd in 1 Kor. 7:14, en daarom moeten ze gedoopt worden. *"Want de ongelovige man is geheiligd door de vrouw, en de ongelovige vrouw is geheiligd door den man, want anders waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig"*. Krachtens geboorte uit gelovige ouders, of uit één gelovige ouder zijn ze geheiligd en afgezonderd van de wereld. Paulus noemt zelfs een heidens man heilig, als zijn vrouw in Christus is. Dus, de kinderen worden geen leden der gemeente door de doop, ze worden ook niet in Christus wedergeboren door de waterdoop. Dat kan alleen door het bad der wedergeboorte en door de vernieuwing van de Geest, Titus 3:5. De waterdoop werkt niets, maar *verzegelt* Gods werk aan de gedoopten.
3. 1 Kor. 10: 1, 2: *"Dat onze vaders allen in Mozes gedoopt zijn, in de wolk en in de zee."* Farao vervolgde Israël om hen te doden, maar de Heere baande een weg door de Rode Zee. Ouders en kinderen waren allen beschut door de watermuren en de wolkkolom. Paulus noemt die doorgang *een doop*. En hij zou het nooit gedaan hebben als er geen treffende overeenkomst was tussen Israël en de gemeente te Korinthe. Israël is een type van de Nieuw Testamentische kerk. Farao is een type van de duivel en alle helse, wereldse machten. Mozes, de Middelaar van het Oude Testament is een type van Christus. Zijn staf ziet op het geloof in Gods Woord, een staf des geloofs, waardoor en waarnaar wij moeten leven en wandelen. De wolkkolom is een type van de inwoning van de Geest bij de gelovigen. De zee is een type van de zee van Gods toorn over de zonde, waarin Farao verdronk. Het pad door de zee is de weg der verlossing in Christus. De gerechtigheid Gods eist de ondergang van alle vijanden van de kerk, maar de gerechtigheid, verzoend door Christus, is tot behoud van de gelovigen. Deze doorgang noemt Paulus: *een dopen in Mozes*. Zijn bedoeling is nu niet moeilijk meer. Mozes handelde in Naam en in opdracht van God. Mozes stond als middelaar tussen de Heere en het volk. Daarom wordt Mozes ook wetgever en koning genoemd Deut. 33: 4, 5. Nu, dat de kleinste baby's ook *in Mozes gedoopt zijn* betwist niemand. Mogen ze dan ook niet in de Naam des Heeren gedoopt worden onder het Nieuwe Testament? Wij moeten er ook erg in hebben dat Farao die doop nabootste en verdronk. Daarom zegt het 35e artikel

van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: *De goddeloze ontvangt wel het sacrament tot zijn verdoemenis, maar niet de waarheid van het sacrament*. Let wel, het sacrament is geen zegel der verdoemenis voor ongelovigen, zoals het soms wordt uitgedrukt, wel goed bedoeld, maar verkeerd gezegd. Het is een zegel des geloofs, maar is tot verzwaring van de verdoemenis als het ongelovig wordt veracht, 1 Kor. 11:29.

4. Dat kleine kinderen gedoopt werden in de eerste christelijke kerk kan ook enigszins afgeleid worden uit teksten die spreken over de doop van een *huisgezin*, zoals van Lydia, Handelingen 16:15 en van Stefanus, 1 Kor. 1:16. Het Griekse woord betekent: huis, zaal, huisgezin, enz., volgens het Grieks woordenboek. Hoe dit ook zij, het was zo vanzelfsprekend voor de christelijke kerk om hun kinderen te dopen, dat er geen apart gebod voor nodig was. Althans naar de mening van onze gereformeerde oude schrijvers. Zij bewijzen het uit de boeken van de kerkvaders, zoals Cyprianus, Ambrosius, Cyrillus. Basilius, Tertullianus, Augustinus. Origenes zegt: dat de kinderdoop geschiedde van de dagen der apostelen af. Zelfs Pelagius erkent het, hoewel volgens hem de kinderen de doop niet nodig hadden. Zie Benedictus Pictet: *De Christelijke Godgeleerdheid*, deel 2, blz. 511. Zie ook de Christelijke Encyclopedie deel 1, artikel over de doop. Gesteld dat de kinderdoop door de apostelen verworpen was, en dat de kinderdoop langzamerhand in de kerk binnendrong, zouden de kerkvaders er niet tegen geprotesteerd hebben? En zou er dan geen concilie samengeroepen zijn waarop de kinderdoop plechtig besloten werd? Maar in de oude literatuur van de kerkgeschiedenis vinden wij daarover geen mededelingen.

12. Bewijzen voor de kinderdoop uit de oude kerkvaders

Laten wij nu over de drempel van het Nieuwe Testament heenstappen om door de poort van de kerkgeschiedenis verder te gaan.

De apostel Johannes en Polycarpus

Een van de naaste opvolgers van Johannes was de bekende Polycarpus, die omstreeks het jaar 160 op 86-jarige leeftijd de marteldood onderging. Toen hem de eis gesteld werd Christus te smaden, sprak hij de onvergetelijke woorden: "Zesentachtig jaar dien ik Hem en in niets heeft Hij mij kwaad gedaan. Hoe kan ik dan mijn Koning, Die mij gered heeft, lasteren?" Nu weten wij uit anderen hoofde dat men in de oude Christelijke Kerk, waarin de overtuiging sterk was dat het ware leven pas met de doop begon, een pas gedoopt kind graag *dienaar van Christus* noemde. Wanneer we bij het beoordelen van Polycarpus' uitspraak - zesentachtig jaar dien ik Hem - hiermee rekening mogen houden, ligt het voor de hand dat Polycarpus hier zinspeelde op zijn doop, die hij 86 jaar geleden reeds als zuigeling ontving. Indien deze conclusie juist mocht zijn - en er is eigenlijk geen enkel geldig argument tegen in te brengen - moet de conclusie zijn dat Polycarpus geboren en gedoopt is in de tijd dat de apostel Johannes daar de kerkelijke leidsman was en is dit één van de vele aanwijzingen dat de kinderdoop teruggaat tot op de tijd der apostelen.

Wat zegt Irenaeüs er van?

De kerkvader Irenaeüs was omstreeks het jaar 180 bekende leidsman van de Christelijke gemeente te Lyon in midden-Frankrijk, eveneens de bekendste theoloog uit de tweede eeuw. Hoe die gemeente toen ontstaan was doet minder ter zake, maar feit was dat in het jaar 180 daar een gevestigde Christelijke gemeente was. Welnu, in één van zijn geschriften zegt Irenaeüs dat bij hen "zuigelingen, kleine kinderen, jongelingen en ouderen door Christus worden wedergeboren tot God". Het is, wanneer de kerkvader dit zegt, nl. buiten kijf dat hij het hier heeft over de doop. Daarop wijst allereerst het verband waarin deze uitspraak is geplaatst. Irenaeüs schrijft nl. in dit verband over Jezus' doop. Vervolgens wijst daarop zijn betoog dat Jezus alle leeftijden, geen enkele uitgezonderd, redt. Maar vooral wijst daarop zijn spreken over het "tot God wedergeboren worden". Die uitdrukking was, zoals de toenmalige literatuur onmiskenbaar duidelijk uitwijst, een staande uitdrukking voor het gedoopt worden. Er kan dus geen twijfel aan bestaan of Irenaeüs heeft het hier over een doop die alle leeftijden omsluit: zuigelingen, kinderen, jongelingen en ouderen. Maar dan valt het op hoe rustig en onbevagen de kerkvader hierover spreekt. Het gaat blijkbaar over een kerkelijke praktijk die vanzelfsprekend werd geacht. Bij dit alles is het nog belangrijk te weten dat Irenaeüs uit Klein-Azië afkomstig en een leerling van Polycarpus was. Wanneer we nu bedenken dat er aldus een lijn loopt van de apostel Johannes naar Polycarpus en van Polycarpus naar Irenaeüs, die duidelijk de kinderdoop vermeldt, is dit een reden te meer om het resultaat van wat tot dusver werd gevonden als juist te aanvaarden.

Plinius brengt rapport uit aan de keizer.

Bij Plinius, die onder keizer Trajanus stadhouder was van Bithynië, blijven we in hetzelfde Klein-Azië, maar dan iets meer naar het Oosten. Het is de landstreek waarheen eens Paulus wilde reizen, terwijl de Geest het hem niet toeliet (Hand. 16:7). Het is ook het gebied waar later, toen Petrus zijn eerste brief schreef, blijkbaar toch al een gemeente was (1 Petr. 1:1). Welnu, omstreeks het jaar 112, als de vervolging al in volle gang is, verkeert Plinius in twijfel over wat hij met de christenen, met name met de kleine kinderen moet beginnen. In een brief aan de keizer verklaart hij niet te weten

of dezen "al zijn ze nog zo jong" mee in de straf moeten delen: "Bij de gerechtelijke onderzoeken inzake de Christenen ben ik nooit aanwezig geweest: daarom weet ik niet wat en in hoeverre men pleegt te straffen of te onderzoeken. En ik was niet weinig onzeker aangaande de vraag of er enig onderscheid gemaakt wordt tussen de leeftijden of dat kinderen, al zijn ze nog zo jong, in niets van volwassenen verschillen." Nu is het duidelijk dat, als de kinderen mee in de straf moeten delen, het moet vaststaan dat ze "ook al zijn ze nog zo jong", tot de gemeente behoren. Welnu, Plinius schrijft dan aan de keizer verder dat hij dit zelfstandig heeft nagegaan en tot de conclusie is gekomen dat dit inderdaad het geval is. Maar dan is dit een duidelijk getuigenis dat zelfs buitenstaanders wisten dat ook de kleinste kinderen tot de gemeente werden gerekend. Hoewel de kinderdoop hier niet uitdrukkelijk wordt genoemd, pleit Plinius' brief meer voor de veronderstelling dat de kinderen wel werden gedoopt dan niet. Pas door de doop kwam de volle toegang tot het lidmaatschap van de gemeente vrij.

Aristides vertelt van een begrafenis.

Zoals men zal begrijpen betreft het hier de begrafenis van een kindje. Omstreeks het jaar 120 beschreef Aristides hoe het - in Athene - daarbij toeging. En dan is het belangrijk te vernemen dat de Christelijke gemeente bij die gebeurtenis aanwezig was en toen God openlijk prees, omdat het kindje "zondeloos heenging". Nu is het weinig waarschijnlijk dat met het laatste de kinderlijke onschuld zou zijn bedoeld. Wanneer hier gesproken wordt over zondeloos heengaan, ligt het meer voor de hand aan te nemen dat dit kind was gedoopt. Vandaar ook dat de gemeente er bij was. Vandaar ook dat de gemeente toen de lof zong van God.

"Voor ons is de belofte en voor onze kinderen."

Wanneer wij de bijbel opendoen bij Handelingen 2:39 vinden we er wat anders. Dan staat er: "Want u komt de belofte toe en uw kinderen". Merkwaardig is echter dat er omstreeks het jaar 150 te Rome een handschrift van het Nieuwe Testament in omloop was, waarin deze woorden staan zoals hierboven is aangegeven. De vraag die nu moet worden gesteld is deze: hoe kwam dat? En dan is het antwoord dat hier zeer waarschijnlijk aan een onopzettelijke verschrijving moet worden gedacht. Gezien het getuigenis van Hippolytus uit 215 (waarover later) was de praktijk van de kinderdoop er in Rome al heel lang. Juist daardoor kan het er spoedig toe komen dat iemand in plaats van "voor u" schreef "voor ons". In het Grieks scheelt dit maar één letter. En dan is dit een bewijs te meer dat de kinderdoop omstreeks 150 tot de praktijk van het kerkelijk leven in Rome behoorde.

Tertullianus.

We komen nu toe aan de beroemde christelijke advocaat Tertullianus uit Noord-Afrika, van wie het spreekwoord afkomstig is: "Het bloed der martelaren is het zaad der kerk." Deze schreef omstreeks het jaar 200 tweemaal over de kinderdoop, de eerste keer naar het schijnt er tegen, de tweede maal zeer duidelijk er voor. Helaas is het niet zo dat in allerlei handboeken en brochures voldoende uitkomt wat nu eigenlijk Tertullianus' bedoeling was. Dit heeft jammer genoeg tot gevolg gehad dat, al naar men zelf voor- of tegenstander van de kinderdoop was, men Tertullianus naar zich toehaalde. Vooral bij de tegenstanders van de kinderdoop is dit vaak het geval geweest, en zoals we zullen zien - door oppervlakkig lezen of overschrijven uit andere publicaties - nog ten onrechte ook.

Nu is er in zijn eerste getuigenis bij Tertullianus inderdaad sprake van enig verzet tegen de kinderdoop. Maar dan is het om te beginnen toch opmerkelijk dat Tertullianus duidelijk laat merken dat de kinderdoop toentertijd algemeen in de Christelijke kerk in gebruik was en dat zijn bezwaar dus in elk geval niet een nieuwigheid betrof. Wanneer

hij spreekt over peten of doopgetuigen, die bij de doop van kinderen gewoon waren bepaalde verklaringen af te leggen, laat dit duidelijk zien dat ook in Noord-Afrika de kinderdoop een reeds lang ingeburgerde gewoonte was. En dan is het belangrijk op te merken dat in midden-Frankrijk en Noord-Afrika in dezelfde tijd dezelfde kerkelijke praktijk werd gevonden.

Men heeft dikwijls voorbijgezien dat, als Tertullianus zich tegen de kinderdoop verzet, hij zich niet keert tegen de doop van alle kinderen, maar wel tegen de doop van die kinderen, die meekwamen als hun heidense ouders tot de kerk toetraden, en die toen blijkbaar ook werden gedoopt. Bij zulke overgangsdopen traden dan gewoonlijk doopgetuigen op, die voor de christelijke opvoeding van de kinderen bepaalde waarborgen gaven. Tertullianus' bezwaar tegen deze peten is dat zij een veel te grote verantwoordelijkheid op zich nemen. Zij kunnen dan wel beloven dat deze kinderen zich straks na hun doop Christelijk zullen gedragen, maar welke waarborg kunnen zij geven dat het werkelijk zo zal gaan? Het is om die reden dat Tertullianus zich tegen deze peten en tegelijk ook tegen die overgangsdopen van kinderen verzet. In alle kalmte verklaart hij dan dat de leeftijd van deze kinderen het volstrekt niet noodzakelijk maakt zo haastig met de doop te zijn. Veeleer ligt het voor de hand die uit te stellen. Dat zijn bezwaar dus uitsluitend samenhangt met die veelomvattende belofte van de peten en volstrekt niet met de kinderdoop als zodanig, blijkt tenslotte nog uit drie dingen:

- 1) uit zijn mededeling dat, als zo'n kind in levensgevaar komt te verkeren, dan onverwijld de doop moet worden bediend;
- 2) uit zijn gevoelen dat uitstel van de doop nuttiger is en dus niet een absolute eis is;
- 3) uit zijn aanbeveling dezelfde gedragslijn, d.w.z, enige tijd uitstellen, ook toe te passen bij heidense jonge meisjes en jonge weduwen, als ook door hen de doop wordt aangevraagd.

Zijn tweede getuigenis.

Wanneer Tertullianus dan enkele jaren later weer over de doop schrijft, bespreekt hij wat Paulus in 1 Korinthe 7 over de gemengde huwelijken zegt. Hij vermeldt dan Paulus' opmerking over de kinderen die heilig zijn, en geeft er zijn opvatting over. Hij betoogt dan dat de opmerking van de apostel samenhangt met het feit, dat alle kinderen van geboorte onrein zijn. En wanneer Paulus aan de andere kant toch uitspreekt dat ze heilig zijn, komt dat vanwege het voorschrift dat Jezus gaf ten aanzien van de doop: "Wie niet uit water en Geest geboren wordt, zal niet in het koninkrijk Gods ingaan." (Joh. 3:5). Duidelijk blijkt dus dat Tertullianus hier van de kinderdoop uitgaat als van een voorschrift en instelling.

De kerkorde van Hippolytus.

Even later, omstreeks 215, kondigt zich te Rome de kerkorde van Hippolytus aan. In deze kerkorde komt bij de overgang van heidenen tot de gemeente de gezinsdoop ter sprake. En dan is ook bij Hippolytus het getuigenis over de kinderdoop boven alle twijfel verheven: "Eerst moet men de kleine kinderen dopen. Allen die voor zichzelf spreken kunnen, moeten zelf spreken. Voor hen echter die niet spreken kunnen, zullen hun ouders spreken of een ander, die tot hun familie behoort." Ook deze woorden kunnen niet worden misverstaan. Dit is van te meer betekenis omdat, naar Hippolytus zelf in zijn boekwerk zegt, het niet zijn bedoeling is nieuwe kerkelijke bepalingen in te voeren, maar de oude apostolische overlevering vast te leggen. Al stamt deze kerkorde dus uit het jaar 215, zij wijst wat de kinderdoop betreft met een dikke pijl naar vroegere jaren, tot zelfs op de apostolische tijd terug.

Origenes

Dit is de derde kerkvader die geen zweem van onduidelijkheid over deze kwestie laat bestaan. Omstreeks 240 spreekt Origenes herhaaldelijk over de doop van zeer kleine kinderen (ook al zijn ze maar een dag oud) en hij vermeldt dan dat zij naar de regel der kerk en in overeenstemming met de apostolische overlevering worden gedoopt. Wanneer men nu bedenkt dat Origenes geboren werd in het jaar 185, ongeveer een eeuw nadat de laatste der apostelen was heengegaan, moet men de mogelijkheid dat hij met de apostolische overlevering zeer goed op de hoogte was, wel heel aannemelijk achten. Wanneer men dan verder bedenkt dat de familie van Origenes reeds sedert onderscheidene generaties Christelijk was, wordt dit zelfs boven alle twijfel verheven. Wanneer men dan tenslotte nog bedenkt dat Origenes, die afkomstig was uit Egypte, dit schreef in Caesarea ten noorden van Palestina, terwijl hij bovendien door verschillende grote reizen over het gehele kerkelijk leven van die tijd uitstekend was ingelicht, is dit getuigenis over de apostolische overlevering wel bijzonder treffend en sterk. Nog krachtiger spreekt dit ons toe als we bedenken dat deze kerkvader over de apostolische overlevering precies hetzelfde zei als wat kort tevoren - en geheel onafhankelijk van hem - te Rome door Hippolytus was getuigd. Zo is dus ook het getuigenis van Origenes voor het reeds lang aanvaarde en overal onbetwiste gebruik van de kinderdoop boven alle twijfel verheven.

Wanneer we nu tot slot de aldus verkregen uitspraken van Polycarpus, Irenaeus, Plinius, Aristides, Tertullianus, de kerkorde van Hippolytus en Origenes, is het toch wel duidelijk geworden dat de kinderdoop teruggaat tot de tijd der apostelen en van daaruit geruisloos overging naar de kerkgeschiedenis daarna.

Grafschriften.

Er is echter nog meer. Ook de opschriften die christelijke ouders plaatsten op de graven van hun jong gestorven kinderen spreken in dit opzicht een ongedwongen, duidelijke taal. Natuurlijk drukten de mensen vroeger zich anders uit dan wij. Men moet iets van de toenmalige zegswijzen kennen om die geschriften goed te kunnen beoordelen. Zo was in het vroeger kerkelijk spraakgebruik een 'gelovige' iemand die door de doop toegang tot de kerk had verkregen. Zij die onderricht genoten om later door de doop in de kerk te worden opgenomen, werden *catechumenen* genoemd. Dit moet men weten als men op een kindergraf leest dat dit kind een gelovige was en dus geen catechumeen. Het wijst er duidelijk op dat dan zo'n kind was gedoopt. Men kan dezelfde conclusie trekken uit de volgende grafschriften, die alle stammen uit de derde en vierde eeuw:

Gelovige uit gelovigen

Gelovig van geboorte

Dienaar van Christus

Heilig kindje

Is in vrede heengegaan

Onzondig kind

Nieuwgeboren

Gelovige christen

Aan Innocens, die geheiligd door de Heilige Geest, ten naaste bij drie jaar is geworden.

Het is duidelijk dat al deze kinderen gedoopt moeten zijn geweest.

Plotseling iets nieuws.

Dit ging door totdat er vrij plotseling, omstreeks 330, in een beperkt gedeelte van de toenmalige christelijke kerk, sprake kwam van een ander gebruik. Men begon toen iets meer te voelen voor uitstel van de doop tot een later tijdstip. Men vreesde nl. dat de genade in de doop geschonken later ook weer kon worden verzondigd. De

doophandeling werd toen blijkbaar min of meer magisch opgevat in die zin, dat daardoor alle voorgaande zonden als vanzelf werden uitgedelgd. Er waren in die tijd ook gezegden onder het volk, die er op wezen waarom het eigenlijk ging. Het kwam voor dat men zei: "Laat hem maar begaan, hij is nog niet gedoopt", iets wat doet denken aan wat tegenwoordig soms door sommige - niet alle! - jongelui gedacht wordt, zolang ze nog niet gekomen zijn tot de belijdenis van geloof. Ook kwam het in moeilijke ogenblikken voor dat men zei: "Gevaar dreigt rondom, laat ons zo spoedig mogelijk de kinderen dopen." Er waren dan ook ouders, die de moeilijke jaren van hun opgroeiende kinderen met een zekere vrees tegemoet zagen, en daarom meenden hun een dienst te bewijzen door hun doop uit te stellen tot later. Monica bij voorbeeld, de moeder van Augustinus, was ook dit gevoelen toegedaan. Maar toen haar zoon in zijn kinderjaren eens ernstig ziek werd, haastte ze zich om dadelijk te doop voor hem aan te vragen. Toen hij echter plotseling weer opknapte, werd opnieuw tot uitstel besloten. Zo kon het gebeuren dat de grote kerkvader pas op zijn 32^e jaar werd gedoopt. Men kan hier dus spreken van een afwijking in de praktijk van de kinderdoop. Toch is het duidelijk dat het hier helemaal niet ging om een principieel verzet tegen de kinderdoop, maar veeleer om een bijgelovige opvatting, die zelfs bij volwassenen tot uitstel heeft geleid.

Maar de oude lijn ging toch door.

Als we dan ook nóg later aan het eind van de vierde eeuw het historische boek weer opslaan, blijkt het duidelijk dat dit uitstel zich niet heeft weten te handhaven. We vinden dan weer algemeen als een onbestreden instelling de kinderdoop terug. Dit is zelfs zo sterk dat Augustinus, op wie, zoals we nu weten, zelf in zijn jeugd het bekende uitstel was toegepast, de kinderdoop verdedigt en fundeert. Het merkwaardige en welsprekende feit dat de kinderdoop nooit werd 'ingevoerd', zelfs niet door synode of concilie, omdat hij er vóór de eerste synode al was, wordt door hem aangevoerd om de rechtmatigheid ervan te bepleiten. De overtuiging dat kinderen moesten worden gedoopt was in die tijd zelfs zo algemeen dat zij ook door ketterse stromingen en sekten nimmer werd betwist. In al die gevallen gaat de kinderdoop als een onbestreden praktijk ook buiten de officiële kerk door. Twee tegengestelde polen zoals Augustinus en Pelagius verzekeren beiden met nadruk, dat ze nooit van een ketter of scheurmaker hoorden, die de kinderdoop als een dwaling verwierp. Wel heeft natuurlijk de ontkenning van de erfzonde door Pelagius de kinderdoop als kwestie op tafel gebracht. Maar de synodale besluiten die de kinderdoop vermelden en verdedigen worden dan juist talrijk en krachtig. Bij het eenvoudige volk in Noord-Afrika was omstreeks 420 de stemming zo vastberaden dat Augustinus het aan de Pelagianen - voor het geval zij de kinderdoop zouden willen afschaffen - toeroept dat de mannen hen dan in het gezicht zouden spuwen en de vrouwen de sandalen hen naar het hoofd zouden werpen.

Citaten van de kerkvaders overgenomen van blz. 24-31, uit:

A. M. Lindeboom. *Moeten kinderen worden gedoopt?*

Toelichting (de tweede versie)

De eerlijkheid gebiedt om hier nog iets aan toe te voegen. Toen de Reformatie door werkte in enkele landen in Europa, tijdens de 16e eeuw, werden de Kerken van de Reformatie Nationale kerken, onder bescherming van de overheden, die min of meer gezag uitoefenden in de plaatselijke gemeente. Dit zogenaamde patronaatrecht werd in Nederland in de kerken opgedrongen tegen de wil van de gereformeerde kerkenraden, hoewel het gedoogd werd. Van dit recht maakten de Overheden vooral gebruik in de kandidatering van ambtsdragers en predikanten.

De Doopsgezinde Gemeenten huldigden het standpunt dat ‘een gemeente van Christus een verzameling van gelovigen is die Christus alleen erkennen als Hoofd en Koning van de kerk; waartoe alleen degenen lid kunnen worden die na boete en belijdenis zich laten dopen, gelijk onze Heere Jezus Christus heeft bevolen en geordineerde en gelijk als de apostel gebruikt hebben. Maar een dergelijke uitwendig teken is niet genoeg om zalig te worden. Ze moet met den ware geloof we samen gaan.’

Uit de geschiedenis van de diverse martelaarsboeken van de oude Apostolische kerk blijkt *dat het grootste aantal kinderen van gelovige ouders niet gedoopt werden*. De meeste jonge mensen (catechumen) gingen naar de catechisatie, waar zij voorbereid werden op hun geloofsbelijdenis, waarna we de doopsplechtigheid plaats bevond. Daarna namen de nieuwe leden deel aan het Heilig Avondmaal.

Maar het gebeurde ook regelmatig dat jonge catechumen de marteldood stierven voordat zij gedoopt werden! Zie 1 Korinthe 15: 29.

Wat wij nu moeten denken van de Roomse Doop vertelt ons een Spanjaard, die de Roomse kerk goed kende. Dominee Mario Cignoni Penella, een predikant te Barcelona hield een toespraak in Nederland, in 1954. Hij zei onder andere:

“... Godslasterlijk misbruik wordt gemaakt van de sacramenten. Zo worden niet alleen mensen gedoopt maar ook beesten, zoals paarden en ezels; en zelfs auto's. Een uwer predikanten deelde mij mee, dat hij de doop zoals die in de Roomse kerk bediend werd, als een echte Christelijke doop erkende. Ik zei: maar broeder, hoe heb ik het nu met u? Hebt u wel eens een Roomse doop meegemaakt? Wat voor betekenis heeft al dat Latijn dat die priester daarbij prevelt, waarvan niemand iets verstaat en waarin niemand gelooft; ook de priester zelf niet? Geloofst u nu werkelijk dat dit iets met het Christendom te maken heeft? En dat die honden en katten en andere gedierte dat de priester ook graag voor u besprengen wil met wijwater, als u maar genoeg betaalt? Is dat de doop zoals de Heilige Schrift ons die leert? Nee, mijn vrienden, de christelijke doop brengt vrijheid; de Roomse doop een eeuwige slavernij. De Roomse dorp is een inlijving in de Roomse hiërarchie voor dit leven en voor het hiernamaals.”

Zoals ook in onze kerken vindt in de Roomse kerk na de doopbelofte het Doopsel plaats. Het doopfont (een schaal of bak met water) wordt naar voren gebracht en gevuld met gewijd water (wijwater). De pastor houdt nu de dopeling boven het doopfont en overgiet hem of haar met een klein beetje gewijd water. Het kindje wordt gedoopt in *de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest*. Vaak spreekt de pastor nog een zegen uit over het kind. Hierna kan de handoplegging beginnen. Hierbij krijgt het kind een kruisje op zijn of haar hoofd getekend met gewijde olie. De dopeling is hierbij officieel opgenomen in de Katholieke kerk.

13. Ons doopsformulier

Onze formulieren voor het bedienen van de sacramenten, het Doop- en het Avondmaalsformulier zijn opgesteld in de tijd van de Reformatie. De Synode van Dordrecht 1618-1619 heeft ze overzien en opnieuw kerkelijk vastgelegd. Ze geven een schriftuurlijk overzicht van de betekenis van Doop en Avondmaal. De opstelling ademt zo'n innige liefde, en zo'n praktikale geloofsoefening uit, dat we ons erover moeten verwonderen. Het zijn méér dan enkel menselijke geschriften. De Geest van God heeft ze die eer aangedaan dat ze in de kerk des Heeren in Nederland schitteren als parels in de regeringskroon van Koning Jezus.

Ondanks dat, zijn er passages die een nadere uitleg verdienen. Eén ervan is de vraag die de ouders gesteld worden:

Eerstelijk, hoewel onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn, en daarom aan allerhande ellendigheid, ja, aan de verdoemenis zelf onderworpen, of gij niet bekend, dat *zij in Christus geheiligd zijn*, en daarom als lidmaten zijner gemeente, behoren gedoopt te wezen?

Deze vraag: of gij niet bekend *dat zij in Christus geheiligd zijn en daarom als ledematen zijner Gemeente behoren gedoopt te wezen*, heeft altijd problemen gegeven in de uitleg.

De visie van de opstellers is duidelijk dat ze de gedoopte kinderen beschouwen als wedergeboren. De grond van de doop is het Genadeverbond. Een verbond is tweezijdig. Daarom hebben ze op grond van de beloften en van de wedergeboorte gedoopt. Maar dat gaf in de praktijk problemen.

Laten we beginnen om de Dogmatiek van ds. Kersten hierover te raadplegen.

Ds. G. H. Kersten, De Gereformeerde Dogmatiek blz. 268:

De wedergeboorte als grond voor de doop.

Met name dr. A. Kuyper Sr. Heeft deze stelling sterk gedreven en in de Gereformeerde Kerken ingedragen. Voor deze veronderstelling als grond voor de doop heeft Kuyper steun gezocht bij sommigen oude Godgeleerden. Dit gevoelen werd o. m. door Voetius voorgestaan, t. o. v. de uitverkorenen, die onder de bediening des verbonds geboren worden.

Ds. Kersten bedoelt hier o.a. de Catechismusverklaring van Voetius.

Voetius Catechisatie over den Heidelbergschen Catechismus, opnieuw uitgegeven door dr. A. Kuyper.

Van de kinderdoop.

"Vraag 74: Zal men ook de jonge kinderen dopen?"

Antwoord: Ja het; want mitsdien zij also wel als de volwassenen in het Verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn; en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door den doop, als door het teken des Verbonds, der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het Oude Testament geschied is, voor dewelke in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is."

Voetius geeft hiervan deze verklaring:

Vier redenen geeft de Catechismus om te bewijzen dat men de jonge kinderen der gelovigen dopen mag:

Dat zij in het verbond zijn; dat zij de Heilige Geest hebben; dat zij onderscheiden moeten worden van de kinderen der ongelovigen; dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is.

Ds. Kersten vervolgt op blz. 271: "Door het drijven der wedergeboorte als grond voor de doop der kinderen zijn zowel vroeger als later veel beroeringen in de kerk ontstaan." In de 18^e eeuw waren er 5 predikanten te Utrecht die gemoedsbezwaren indienden omdat ze niet wilden dat ouders verplicht werden van hun kinderen te verklaren bij de doop dat zij *onderwerpeijk* in Christus geheiligd zijn.

Op de vraag uit het doopsformulier antwoordt ds. Kersten op blz. 271 e. v.

Of gij niet bekend, dat zij in Christus geheiligd zijn...?

Tweeërlei antwoord is op die vraag door de oude theologen gegeven: een heiliging *in uitwendig zin* en een heiliging *in Christus* tot zaligheid. De vraag aan de ouders ziet niet op de onderwerpelijke heiliging, maar op die heiliging, waarmee alle uitverkorenen in Christus voorwerpelijk geheiligd zijn. Velen onzer beste Godgeleerden zijn dit gevoelen toegedaan. Doch zij maken dan de *vraag* steeds vast aan de uitverkiezing en de *beantwoording* niet van toepassing op deze kinderen, hoofd voor hoofd, doch op hen die God verkoren heeft tot zaligheid.

14. Het doopsformulier en meineed

Visie van John van Hierden, ouderling, Monarch, Alberta, Canada. Dhr. van Hierden kreeg herhaalde malen met het Baptistisch standpunt te maken, vandaar dat hij zich bezonnen heeft op het doopsformulier.

"Het doopsformulier en meineed.

Wij zijn geleerd, wanneer wij staan voor de gemeente en de vragen moeten beantwoorden, dat dit is een eed afleggen, voor God en mensen. De Heere en de gehele gemeente wordt dan opgeroepen als getuigen van hetgeen gezegd is. Wanneer wij staan voor het wereldlijke gerechtshof, hoe voorzichtig moeten we dan zijn met te antwoorden, om ja of nee te zeggen. Wij moeten zeker zijn waar wij op antwoorden; en dat is recht. De meesten van ons deinzen terug voor het afleggen van een valse eed. In het burgerlijk gerecht wordt een gedocumenteerd contract precies genomen zoals het geschreven staat, zonder dat het verdraaid of omgedraaid kan worden, zodat het past in onze omstandigheden. Laat ons het doopsformulier behandelen met het respect dat het waardig is. Laat ons de vaders die het opgesteld hebben dan handelen met het respect dat hun toekomt en de geloofwaardigheid dat ze bekwaamheid hebben gehad om op papier te zetten, wat zij waarlijk meenden en niet iets wat 180 graden het tegenovergestelde betekent.

Alles wat ik wil doen is deze vraag stellen: lees het doopsformulier der kleine kinderen en kun je jezelf daarmee verenigen? Om te bewijzen dat onze vaders precies meenden wat ze zeiden kunnen wij verder onderzoeken de verklaringen van Voetius, Van der Groe en à Brakel. Ik zal het gezichtspunt van deze mannen over het formulier even uitleggen.

1. Ze hebben niet geprobeerd van het zó te verdraaien, om het van pas te maken; tenminste hebben zij het genomen zoals het er staat.
2. Vele van de gezichtspunten die zij hadden schijnen niet bestaanbaar te zijn met de rest van hun leer.

Het formulier behandelt het gedoopte kind als een gelovige. Wij noemen dat een positief gezichtspunt, dat is onschuldig zolang het niet bewezen wordt. Brakel geeft de volgende verklaring. Laat ons zien of deze verklaring overeenkomt zoals ons doopsformulier leert. Het formulier behandelt elk kind als zijnde wedergeboren. De belofte die gedaan moet worden is overeenkomstig daarmee. Na de doopsplechtigheid

wordt met dankzegging besloten. Met de Heere te danken dat dit kind in genade is aangenomen enz. nu het kind gedoopt is. En moeten we het voortaan behandelen als een gelovige. Wij hebben alreeds de Vader gedankt dat Hij het kind heeft aangenomen.

Waarom zo inconsequent? (in het uitleggen van het formulier) Waarom zo ineens een verandering in de houding? Hebben wij het niet ernstig genomen wanneer we deze eed hebben afgelegd? Of is het misschien in traditie of gewoonte waar we totaal geen begrip van hebben wat de werkelijkheid betekent? Verstaan we werkelijk waar we ja op zeggen? Is het niet tijd dat we beginnen onze religie een beetje meer ernstig te nemen?"

Overgenomen uit: De redelijke Godsdienst, door Th. à Brakel.
VAN DE HEILIGE DOOP.

XXV. 7. Alle kinderen der bondgenoten, 't zij bekeerden of onbekeerden, 't zij vóór of na het ontvangen van de doop, in hun jonkheid stervende, moeten gehouden worden zalig te zijn, uit kracht van het verbond Gods in 't welk zij geboren zijn; en alzo te zijn kinderen des verbonds. Zijn de ouders onbekeerd en trouweloos in het verbond, dat is op hun eigen rekening; de zoon zal niet dragen de misdaad des vaders. Zo heeft men ze ook voor ware bondgenoten en kinderen te houden als ze opwassen, totdat ze met der daad vertonen, dat ze trouweloos in het verbond zijn, en aan de belofte geen deel hebben. Zij vallen niet uit de genade en de verzegeling wordt niet vernietigd; maar 't is een bewijs dat de doop *hun* geen zegel was en dat ze nooit waarlijk in het verbond zijn geweest. Maar als sommigen na een zondig leven bekeerd worden, zo was de doop hun een zegel, dat ze waarlijk in het verbond waren opgenomen, en dat ze deel aan al deszelfs goederen zouden hebben met der daad, gelijk zij daaraan in hun kindsheid recht hadden, ofschoon zij tussen de doop en hun bekering niet minder dan naar bondgenoten geleken, én ten opzichte van hun staat in zichzelf, én in het waar oordeel van anderen zodanig waren. De doop verzegelt alleen uitverkorenen.

XXVI. 8. Het formulier van de doop vraagt de ouders en de getuigen: Of ze niet bekennen, dat hun kinderen in Christus geheiligd zijn, en daarom als lidmaten Zijner gemeente behoren gedoopt te wezen? Om deze vraag wel te verstaan, zo merkt:

(a) dat het formulier spreekt tot *bondgenoten*, en van hun kinderen.

(b) geheiligd zijn, wil niet zeggen, dat de kinderen nu in waarheid het beginsel des geloofs, der wedergeboorte, en heiligmaking deelachtig zijn; ook niet, dat al de te dopen kinderen, en bijzonder *dit mijn kind* uitverkoren is, bekeerd en zalig zal worden; maar in 't algemeen dat de kinderen der bondgenoten, uit kracht van het verbond met de bondgenoten en hun kinderen opgericht, de goederen deszelfs in recht hebben, en in bezitting zullen deelachtig worden, in tegenstelling van de kinderen dergenen, die geen bondgenoten zijn, dewelke geen beloften hebben in het Woord, latende de zaligheid, als ze jong sterven, aan de vrije en verborgene handelingen Gods, zonder het een of ander met fundament daarvan te kunnen zeggen. En dewijl de kinderen der bondgenoten niets vertonen dat vóór of tegen is, zo hebben wij ze niet te onderscheiden, maar hen uit kracht van de belofte voor kinderen Gods te houden, totdat zij het tegendeel vertonen. Zodat in Christus geheiligd te zijn is, deel te hebben aan Christus.

(c) Geheiligd te zijn, is niet in een uitwendig verbond opgenomen te zijn, want daar is geen uitwendig verbond. De zaligheid van het kind, en niet iets uitwendigs, wordt van de ouders beoogd. De sacramenten zijn geen zegelen van een uitwendig verbond, maar alleen van het genadeverbond, en tekenen en zegelen van de rechtvaardigheid des geloofs; en ook het kind wordt bekend *in Christus geheiligd* te zijn, dat van geen uitwendig verbond gezegd kan worden. Ook wordt bekend dat het kind vóór de doop geheiligd is, en *daarom* gedoopt moet worden; zoo wordt het dan niet een bondgenoot

door de doop, maar het was het al tevoren, en tevoren was er geen verbond, dan het verbond der genade.

(d) Het komt uit de onkunde en misvatting van de zaak, als sommigen het formulier veranderen, en zeggen: *in Christus geheiligd zijnde*, òf, *die geheiligd worden*, òf, *in Christus geheiligd moeten worden*. Indien men met die woorden wat anders wil, dan in het verbond der genade te zijn, gelijk men schijnt te willen, zoo kan ik niet begrijpen, op wat grond zij hun kinderen laten dopen, of andere kinderen dopen, *daar toch geen andere grond van dopen is, dan het verbond der genade, waarvan de doop een zegel is*.

[Serieuze onderzoekers hebben opgemerkt dat een Bijbelse onderbouwing ontbreekt]

15. Verzegelt de doop voorwerpelijik of onderwerpelijik?

Om dit te kunnen beantwoorden is de volgende vraag: wat wij daaronder moeten verstaan? Een zegel of merkteken werd vroeger op een brief, een document of op een persoon aangebracht. De beeldspraak van Paulus in Romeinen 4:11 dat Abraham een *teken en zegel van God ontving*, is hiervan afkomstig. In de doop wordt van beiden gesproken. Er is een document, waarin de voorwerpen worden *verzegeld*, namelijk de beloften van het genadeverbond tot afwassing van onze zonden. De gedoopten zijn de onderwerpen op wie het *merkteken* wordt aangebracht. De Nederlandse Geloofsbelijdenis voegt de voorwerpelijike en onderwerpelijike verzegeling samen in een uitnemend schone weergave, artikel 33. Van de sacramenten.

Wij geloven dat onze goede God, acht hebbende op onze grovigheid en zwakheid, ons heeft verordend de Sacramenten, *om aan ons Zijn beloften te verzegelen*, en *om panden te zijn der goedwilligheid en genade Gods te onswaarts*, en ook om ons geloof te voeden en te onderhouden; dewelke Hij gevoegd heeft bij het woord des Evangelies, om te beter aan onze uiterlijike zintuigen voor te stellen, zowel hetgeen Hij ons te verstaan geeft door Zijn Woord, als hetgeen Hij inwendig doet in onze harten, bondig en vast makende in ons de zaligheid, die Hij ons mededeelt. Want het zijn zichtbare waartekenen en zegelen van een inwendige en onzienlijike zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des Heiligen Geestes. Zo zijn dan de tekenen niet ijdel, noch ledig, om ons te bedriegen; want Jezus Christus is hun waarheid, zonder Wien zij niet met al zijn zouden.

Het doopsformulier legt nog meer de nadruk op de onderwerpelijike verzegeling, volgens deze passage:

Ten tweede, betuigt en verzegelt ons de Heilige Doop de afwassing der zonden door Jezus Christus. Daarom worden wij gedoopt *in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes*. Want als wij gedoopt worden *in den naam des Vaders*, zo betuigt en verzegelt ons God de Vader, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot zijn kinderen en erfgenamen aanneemt, en daarom van alle goed ons verzorgen, en alle kwaad van ons weren, of ten onzen beste keren wil. En als wij *in den naam des Zoons* gedoopt worden, zo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wast in zijn bloed van al onze zonden, ons in de gemeenschap zijns doods en zijner wederopstanding inlijvende, alzo dat wij van al onze zonden bevrijd, en rechtvaardig voor God gerekend worden. Desgelijks als wij gedoopt worden *in den naam des Heiligen Geestes*, zo verzekert ons de Heilige Geest door dit heilig Sacrament, dat Hij in ons wonen, en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil, ons toeigenende hetgeen wij in Christus hebben, namelijk, de afwassing onzer zonden, en de dagelijike vernieuwing onzes levens, totdat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden.

Dat de doop de beloften van het Genadeverbond verzegelt, wordt door niemand betwist. Maar de doop verzegelt niet alleen iets voorwerpelijk, maar óók onderwerpelijk, nl. de gedoopten. Stel je voor, dat de doop alleen *voorwerpelijk* zou verzegelen, dan konden de voorgangers volstaan met het besprengen van de Bijbel, waarin de beloften van het Genadeverbond staan. ***Maar de doop is juist iets persoonlijks, iets onderwerpelijks!***

Dit is onlosmakelijk aan elkaar verbonden: de beloften worden gedaan aan *gelovigen en hun zaad*. Zoals het formulier zegt: *daarom zal men de kinderen als erfgenamen van het Rijk Gods en van Zijn verbond dopen*.

Vervolgens komen we bij de kern van de zaak, wie er onderwerpelijk, *persoonlijk* verzegeld worden. *In principe alleen de uitverkorenen*. Sommige mensen geven de voorkeur aan de stelling: alleen de ware gelovigen worden verzegeld, omdat de uitverkiezing niet wordt verzegeld, maar *het aandeel in het genadeverbond*. Waar wij alleen deel aan krijgen door het *geloof* in Christus. Bovendien heeft de doop niet als grondslag de eeuwige liefde Gods in Zijn verkiezende genade, maar het genadeverbond, de openbaring van Gods liefde en van Zijn wil.

Uit het formulier volgt dat de opstellers al de gedoopten beschouwen als kinderen van God. Er wordt in het gebed vóór de doop wel gevraagd: *dat Gij dit kind genadiglijk wilt aanzien, en door Uw Heiligen Geest Uw Zoon Jezus Christus inlijven*. Maar dit is een bede die een wedergeboren ziel ook dagelijks doet. Uitdrukkelijk staat er in de dankzegging:

Almachtige, barmhartige God en Vader, wij danken en loven U, dat Gij ons en onze kinderen, door het bloed van uw lieven Zoon Jezus Christus, al onze zonden vergeven, en ons door uw Heiligen Geest tot lidmaten van uw eniggeboren Zoon, en alzo tot uw kinderen aangenomen hebt, en ons dit met den Heiligen Doop bezegelt en bekrachtigt. Wij bidden U ook, door Hem uw lieven Zoon, dat Gij deze gedoopte kinderen met uw Heiligen Geest altijd wilt regeren, opdat zij christelijke en godzalig opgevoed worden, en in den Heere Jezus Christus wassen en toenemen; opdat zij uw Vaderlijke goedheid en barmhartigheid, die Gij hun en ons allen bewezen hebt, mogen bekennen, en in alle gerechtigheid, onder onzen enigen Leraar, Koning en Hogepriester, Jezus Christus, leven, en vromelijk tegen de zonde, den duivel en zijn ganse rijk strijden en overwinnen mogen, om U, en uw Zoon Jezus Christus, mitsgaders den Heiligen Geest, den enigen en waarachtigen God, eeuwiglijk te loven en te prijzen. Amen.

Precies hetzelfde wordt nadrukkelijk geleerd in artikel 34 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en in Zondag 26 van de Catechismus. Dat de opstellers van onze formulieren de kinderen van de gelovige ouders beschouwen als wedergeboren is duidelijk als. Indien deze theologen de kinderen van gelovigen beschouwden als kinderen van God, hoeveel te meer hun ouders. Inderdaad, alle belijdende leden werden beschouwd als gelovigen. Dat blijkt overal uit de notulen van kerkenraadsvergaderingen uit de tijd van de Nadere Reformatie. De leden werden vermaand en verplicht om het Heilig Avondmaal te gebruiken. Trouwens, de belijdenisvragen door Voetius opgesteld, die wij thans in de Gereformeerde gezindte gebruiken, hebben precies dezelfde strekking!

De theologen die het doopsformulier eerlijk hebben verklaard gaan van hetzelfde principe uit dat de gedoopten beschouwd werden als wedergeborenen. En het zou mijns inziens een gemak geven als wij dät wilden toegeven, zonder hun mening een andere betekenis te geven.

Maar dan. ...

Als wij hun *theorie* eerlijk weergeven, moeten wij de *praktijk* ook eerlijk weergeven. En dat houdt in: ***dat deze theorie in de praktijk niet haalbaar en niet houdbaar bleek te zijn.*** Dit heeft geen verdere toelichting nodig. Het is zo. Duizenden, duizenden gedoopte kinderen bleken ongelovig te zijn tot de dag van hun dood toe. En dat hebben de Reformatoren ook duidelijk genoeg geloofd, erkend en krachtig geleerd.

Echter, er bleef en blijft een spanningsveld over, wat wij niet zomaar gemakkelijk kunnen oplossen.

Ook hierin kunnen we weer iets leren van het gezin van Abraham. Zijn oudste zoon, het eerste kind wat besneden werd was Ismaël. Maar wat zegt de Schrift? *Werp de dienstknecht uit, want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met de zoon der vrije.* Ismaëls leven was niet in de vreze Gods.

Vanwege de tegenstrijdige praktijk gingen vele uitleggers en verklaarders van ons doopsformulier over om het accent te verleggen: zij leerden dat de doop voorwerpelijk al de beloften van het genadeverbond verzegeld en persoonlijk, onderwerpeijk alleen de uitverkoren kinderen. Zij leerden dus niet langer *dat dit gedoopte kind verzegeld wordt*, zoals het formulier schrijft, ***maar de gedoopten die in hun leven overgaan in het genadeverbond, die worden verzegeld.*** *En zó wordt het nu al eeuwen geleerd en zó wordt er ook op geantwoord door de ouders.* En in de huidige samenstelling van onze Reformatorische kerken is het ook niet anders mogelijk.

Dr. Kuyper wilde de uitleg van de formulieren herstellen in de praktijk, zoals Voetius en à Brakel het uitgelegd hebben, maar hij verviel in verbondsautomatisme, met alle droevige gevolgen van dien. En dáárvóór geven Voetius en à Brakel toch geen aanleiding.

In veel zogenaamde Evangelische kerken en kringen van deze eeuw wordt ook opgeroepen om terug te keren naar de leer en de praktijk van ons doopsformulier. Wij hopen dat het goed bedoeld is, maar de praktijk is dat velen vallen in geloofsautomatisme. En dit leidt dikwijls tot grote oppervlakkigheid en soms tot afval van de waarheid. Alles bij elkaar genomen mogen we toch wel de woorden van de Heere Jezus nazeggen: *De weg is smal, die tot het leven leidt.*

De conclusie die de Baptistische Godgeleerden uit de bovenstaande problematiek trekken, ligt voor de hand: *De kinderdoop is inconsequent. Zoals de leer van de kinderdoop vanaf de Reformatie tot nu toe wordt uiteengezet voldoet niet op alle punten aan de Heilige Schrift. En de praktijk ervan evenmin.*

En van de kant van serieuze onderzoekers wordt erop gewezen dat de wijziging in ons doopsformulier een geestelijke verarming is.

Het antwoord wat hierop wordt gegeven in de loop der tijden, is nooit helemaal afdoend geweest. De intentie van het doopsformulier te wijzigen is in feite een noodoplossing en is tegen de mening van de opstellers en de approbatie van de kerkelijke organen. Het is een tastbare verarming. Wat dan?

De fout ligt bij ons. De fout ligt in ons ongelooft. De opstellers kwamen uit de Roomse kerk, ze beleefden hun geloof en deden daarvan belijdenis, en hun nazaten geloofden hun belijdenis. Om de zaak recht te trekken wordt nog wat meer de nadruk gelegd op de doopseed van de ouders, in plaats van op de doopseed van de Drie-enige God. Op dat laatste legden de vaders meer de nadruk. Is het een kleine zaak dat God met ede zweert en met een zichtbaar teken bevestigt dat Hij de God wil worden van zondaren, van de gelovigen en van hun zaad? Laten wij toch eens meer stilstaan bij de zuivere Evangelische tonen van de Heere Zelf. De grootheid daarvan, de diepte daarin en de trouw van de God des Verbonds behoorden onze koude harten te verwarmen en ons

ongeloof te vertreden. Dat we door genade onze voet mogen plaatsen op de nek van dat hardnekkig ongelof, wat in onze harten en kerken zo'n grote plaats inneemt!

16. De manier van dopen.

Gods woord spreekt van onderdompeling, omdat daardoor de geestelijke betekenis op een uitstekende wijze wordt afgebeeld. Zoals de dopelingen afdalen in het water, zo daalt de oude mens der zonde in het graf. En zoals men opklimt uit het water, zo staat de nieuwe mens der genade op, in vereniging met Christus. Tevens ligt er een beeld of type in van de begraving van het lichaam en de wederopstanding uit de dood. Het was beter geweest dat men van deze goede gewoonte niet was afgeweken. Hoe dichter wij bij de Schrift blijven hoe beter. Ons doopsformulier voor de kinderen noemt de *onderdompeling* dan ook vóór de besprenging: *Dit leert ons de onderdompeling en besprenging met het water, waardoor ons de onreinheid onzer zielen wordt aangewezen.*

In Matth. 3:11 lezen wij: *Ik doop u wel met water tot bekering*, enz. De doop van Johannes was iets bijzonders. Want hij doopte niet alleen de Joden die tot hem kwamen, maar ook soldaten en tollenaars, waaronder wellicht enkele heidenen waren. Als de mensen zijn boodschap geloofden en zich bekeerden, werden ze gedoopt in de Jordaan. Het Griekse woord 'baptizo' betekent onderdompeling. Precies hetzelfde als de *oorspronkelijke betekenis* van het Nederlandse woord *dopen*. Dopen in een vloeistof is *dompelen*. Het woord doop is later overgegaan op de plechtigheid van het besprengen met water, maar de eerste betekenis is *dompelen in water*. In het Nieuwe Testament staat in de Griekse tekst *én* het betekent *in* en niet *met* water. Het kan wel *met* vertaald worden, als de context (de samenhang) het toelaat.

Wij zouden dus steeds moeten spreken over de doop *in* water, de doop *in* vuur, de doop *in* de Geest. Zo doet de Bijbel ook.

Deze doop door Johannes was het voorbeeld waarnaar de discipelen moesten dopen. Alleen de doopsformule werd gewijzigd.

In Israël was de doopsplechtigheid niet helemaal vreemd. Heel de ceremoniële dienst van God was vol met wassen en baden. Zij kenden ook de proselietendoop, als iemand overging van het heidendom naar het Jodendom.

Toch geeft de Heere de besprenging toegelaten, en is het een kerkelijke instelling geworden, *hoewel het van den beginne zo niet is geweest*. Besprenging ziet op dezelfde geestelijke betekenis als de onderdompeling. Volgens de voorstanders van besprenging vinden we deze methode reeds door Ezechiël voorzien: *"dan zal ik rein water op uw sprengen en gij zult rein worden"*, hoofdstuk 36:25. Wij moeten echter opmerken dat de Heere hier letterlijk zinspeelt op de besprenging van water en bloed tijdens de offerdienst. Onder andere het water der ontzondiging, volgens Numeri 19:18. M.i. ziet Ezechiël niet op de doop, maar in profetische zin op de werking van de Geest van heiligmaking.

17. Baptisten en Wederdopers.

In ons land werden de voorstanders van volwassendoop meestal wederdopers genoemd, of Mennisten. Sommigen verwierpen de kinderdoop niet alleen, maar beschouwden de Gereformeerden als ketters. Zo deden de Baptisten in Engeland niet. Althans die onder ons bekend zijn. John Bunyan, J. C. Philpot en John Warburton waren baptist. Hun leerstellingen komen zó overeen met de Schrift, zij geven zoveel bewijzen van innige Godsvrucht, dat ze helden van Koning Jezus genoemd mogen worden. Als we zulke mensen nog zouden ontmoeten, dring je hen natuurlijk de leer van de kinderdoop niet op. Neen, de Allerhoogste zal hen die eer aandoen, dat ze met Christus de wereld zullen

oordelen. Ziet toe, dat niemand een van deze gezanten van Christus veracht! Gelukkig dat ze in onze kringen nog achting wegdragen.

De vraag of de kinderdoop wel of niet geoorloofd is, is vanaf de reformatie verschillend beantwoord door godzalige theologen. Beiden beroepen zich op Gods woord. Beide standpunten hebben het getuigenis van de Heilige Geest ontvangen. Beide groepen, of kerken hebben in meerder of mindere maat deel gehad in algemene opwekkingen en individuele bekeringen. Onder beide groepen wordt de schriftuurlijk - bevindelijke waarheid nog enigszins bewaard. Duidelijk blijkt hieruit dat de leer van de kinderdoop een middelmatige zaak is, als wij ze beschouwen *vanuit de Kerkgeschiedenis*. En waar de Bijbel geen uitdrukkelijk gebod of verbod geeft, wordt de grens door Gods bestuur en voorzienigheid getrokken. In Bijbels licht gezien is het dan een middelmatige zaak. En middelmatige zaken blijven zodanig tot op de tijd dat de Geest er meer licht over laat schijnen, hetzij in de kerken, hetzij persoonlijk.

Ik noemde het een middelmatig zaak, maar het is geen zaak van onze willekeur, of die wij naar onze eigen inzichten mogen doen of laten. Zijn wij onder God bestuur en leiding geboren op een plaats of in een omgeving waar de een of de andere doop, kinderdoop, of volwassendoop, gebruikelijk is, dan past het ons onszelf daarnaar te voegen. Als veel ouders in de Gereformeerde gezindte in ons land de kinderdoop gingen verwerpen, en de ouders in de Strict Baptist gemeenten (van Philpot) de volwassendoop gingen verwerpen, wat een grenzeloze verwarring zou dat veroorzaken. God is een God van orde, en daarnaar hebben wij te handelen.

De dag komt dat er één godsdienst, één leer, één Naam zal worden aangeroepen, met een eenparige schouder, Zacharia 14:9: *"Te dien dage zal de Heere één zijn en Zijn Naam één."* Zolang dit niet het geval is behoren wij acht te slaan op onze omstandigheden en op hetgeen het meeste tot stichting dient van onze naasten. In onze tegenwoordige omstandigheden is het niet moeilijk om te weten wat wij moeten doen, hetgeen tot onze vrede dient en tot geruststelling van onze consciëntie. Zó te vragen naar de wil des Heeren, kan geen kwaad.

Ons doopsformulier veronderstelt dat de gedoopte kinderen *allen Gods kinderen zijn* of worden. Die opvatting bracht onze vaders in die tijd niet tot verbondsautomatisme. Naderhand gingen de voorgangers er, stilzwijgend of niet, vanuit dat de betekende zaak eigenlijk *alleen de uitverkoren geldt*. Zo gaat het nog. En de doopouders geven hun *jawoord* meestal met de innerlijke gedachte: *ja, als het kind bekeerd wordt*. Pogingen om het formulier te wijzigen gingen nooit formeel door. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat men er in rechtzinnige kringen altijd kanttekeningen en andere opvattingen aan toevoegde. De leerstellingen van dr. Kuyper over de veronderstelde wedergeboorte bracht in Nederland een reactie teweeg. Men ging de nadruk weer leggen op persoonlijke geloofsbeleving.

Deze reactie is intussen uitgegroeid naar een nieuw gevaar, wat niet minder groot is: *geloofsautomatisme*. Historisch geloof met uitwendige verandering wordt dan als voldoende beschouwd. Of, geloof met gevoel en genot is genoeg tot zaligheid, denkt men. Dit verkeerd gebruik is erg gevaarvol, want het gaat onze kostelijke ziel aan. En als het blijkt dat we ons bij de Hemelpoort bedrogen hebben, kunnen we het niet meer overdoen.

18. Het standpunt van William Huntington

Huntington's visie is in de meeste leerpunten helder en schriftuurlijk. Over de doop was hij flexibel. Wright schrijft:

"Tegen deze tijd begon Huntington plaatselijk enige bekendheid als spreker te krijgen, hetgeen tot gevolg had, dat hij werd aangezocht om voorganger te worden van een kleine groep baptisten. Men stelde hem geen enkele eis, behalve dat hij zich door onderdompeling zou laten dopen. Huntington bezocht dominee Burnham van Stains om hem, te samen met zijn vriend Turner van Bagshot, die ook tot deze groep wilde toetreden, te dopen. Op de vastgestelde dag boog Huntington, gelijk zijn gewoonte was alvorens hij iets van enig belang ondernam, zijn knieën en deed een innig gebed. Onder het bidden hoort hij een stem: *Huntington*, scheen deze te zeggen, *waarom laat gij u dopen?* Huntington antwoordde: *om 400 gulden per jaar te krijgen*. Hij stond op met het besluit om aan het tot hem gerichte verzoek geen gevolg te geven. Zodoende werd Turner alleen gedoopt en werd een ander tot voorganger gekozen. Gedurende zijn gehele leven heeft Huntington geen uitgesproken en helder oordeel over het Baptisme gehad. Toen hij in Londen een eigen gemeente had, behoorde meer dan de helft tot de Baptisten. En hoewel hij zelf deze onderdompeling niet verrichtte stemde hij er mee in, dat een ieder die dit verlangde, door andere predikanten door onderdompeling gedoopt zou worden. Thomas Wright: Het leven van William Huntington, blz. 29.

19. De geldigheid van de doop

De oude kerkvaders gingen er in het algemeen vanuit dat een geldige doop bediend moet worden in de Naam van een Drie-enig God, door een in zijn kring wettig ambtsdrager. Dat standpunt geldt nog in de protestantse kerken. Maar wat denkt u, heeft de doop waarde als ze door een vrouwelijk predikant wordt bediend? Of, door iemand die de Godheid van Christus, of Zijn Borgstelling loochent? Of, iemand, die de val ontkent en de inspiratie van Gods Geest verwerpt? Is de doop geldig die samengaat met ouderwetse ceremoniën, zoals in de Anglicaanse Kerk van Engeland, of een doop die samengaat met moderne poppenkast, zoals het in sommige kerken gebeurt? Wel neen, die doop heeft geen spetter waarde. De kerkenorde schrijft dan ook voor dat de kerkenraden naarstig moeten onderzoeken *door wie* en *waar* nieuwelingen gedoopt zijn, die tot de gemeente overkomen.

Op de Provinciale Synode van Dordrecht 1574 werd de vraag gesteld of men kinderen door een vrouw gedoopt, opnieuw dopen moet? Het antwoord luidde: Ja, omdat vrouwendoop geen doop is.

Op de Generale Synode van Middelburg 1581 werd de vraag gesteld of de doop van wederdopers geldig is? Antwoord: Men moet eerst vernemen, wat vorm de wederdopers gebruiken in hun doop, en of dezelve alle enerlei is.

Op de Dordtse Synode van 1618-19 werd besloten om de doop niet lichtvaardig te herhalen.

In de praktijk is dit een moeilijk punt. Het komt dan meestal hierop neer dat de kerkenraad een 'twijfelachtige doop' toch geldig beschouwt, omdat zij die overkomen afstand gedaan hebben van hun vorige leefwijze en de waarheid belijden. Op grond van hun belijdenis wordt hun doop dan als wettig erkend. Herdopen doet men niet gauw. Het valt op, dat men in sommige kringen strenge regels van handhaaft in de overkomst van leden, terwijl men uiterst soepel is aangaande de wettigheid van hun doop.

20. De kinderdoop niet onderschatten!

Zoals gezegd, wordt de doop tegenwoordig in veel vervallen kerkgenootschappen op een weezinwekkende wijze bediend en dikwijls ook overschat. In Baptistische kringen in ons land wordt de *kinderdoop* onderschat. Wij mogen hen niet verwijten dat hun kinderen heidenen zijn. Want de ouders dragen hen aan de Heere op in de gemeenten en ze worden geleerd uit Gods Woord. Maar hier ligt de haper: veel kerken zijn de schriftuurlijk - bevindelijke leer kwijt. Ja, bij de meeste Baptisten wordt die leert veracht. Althans in grote delen van de Westerse wereld. Hoewel de zaak anders ligt in de Engelstalige wereld. Ook in Rusland en in de Oostbloklanden ligt het anders. *Daar worden de ernstigste mensen juist onder Baptisten gevonden.* Aan zulke mensen en kerken moet je de kinderdoop vanzelf nooit opdringen. Is het dan toch zo'n groot gevaar om de Gereformeerde leer van de doop te verlaten?

Ja, want velen komen in kringen en kerken waar de *bevindelijke* waarheid weg is. Er zijn jonge mensen die de gemeenten verlaten onder het mom van geesteloosheid en dat het zo koud is in de kerken en men geeft voor dat er in kringen waar de volwassendoop geldt, meer warmte, beleving en enthousiasme is. De werkelijke reden ligt bij een gedeelte niet in het feit dat men het geestelijk leven ziet ontbreken onder de oude Gereformeerde leer, maar ligt in een verborgen afkeer tegen die leer. En als men zich eenmaal afzet tegen de bevindelijke waarheid worden de mensen onvatbaar voor onderwijs. Om het geweten te stillen gaan ze vurig op in hun nieuwe godsdienst en behouden wat van hun oude gewoonten. Maar zo gaat men geblinddoekt door het leven.

21. De doop met Gods Geest

Johannes de Doper dompelde de mensen onder water. "*Maar Die na Mij komt, zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen*", sprak hij tot de mensen, Matth. 3:11. De doop met de Heilige Geest begint met overtuiging, Johannes 16:8. Evenals de mensen op het Pinksterfeest, wordt men dan verslagen in het hart. De Geest legt door middel van het Woord onze verloren en onbekeerde toestand open. Hij overtuigt van zonden tegen God. De hele afgelegde levensweg wordt opengelegd. De vloek van de wet en de toorn Gods doorsnijden de ziel. De rechtvaardigheid Gods eist voldoening, en de wet eist de dood. Weet u wat dan het gevolg is?

Dan gaat u uzelf óók dopen. Met tranen, met klagen met wenen en verdriet. De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Maar met die *tranendoop* kunnen wij voor God niet bestaan. Dan behaagt het de Heere om de Geest der genade en der gebeden uit te storten. Dan zien wij een ruime mogelijkheid om bekeerd te worden. Daardoor raakt de ziel werkzaam tot de Heere.

Die *gebedendoop* kan ons ook niet behouden. Wij moeten door de wet aan de wet sterven. Dan doopt de Heere ons met de Geest van geloof in Christus. O, hoe onuitsprekelijk dierbaar wordt Hij voor onze ziel, wanneer wij Hem mogen aanschouwen in het Evangelie.

Maar er is ook een *vuurdoop* van ontdekking en ontleding. Die doop ondergingen de discipelen toen Christus de dood inging. "*Ik moet met een doop gedoopt worden*", sprak Jezus, "*en hoe word Ik geperst totdat het volbracht zij*". En dat sterven aan alles buiten Christus gebeurt nog als de Heere onze bondsbreuk in Adam openlegt. Dan kunnen onze voorgaande ondervindingen ons niet meer redden. Maar Christus openbaart zich dan aan ons als de Weg tot de Vader. Door Hem mogen wij bij de Vader komen, die volkomen verzoend is in Zijn Zoon. En hierop schenkt God Zijn Heilige Geest in een rijkere maat dan tevoren, waardoor wij mogen roepen: *Abba, Vader*.

22. De doop met vuur

Johannes de Doper sprak tot de Joden over *de doop met vuur*. Als Hij met vuur de *vurige tongen* bedoelt, in welke vorm de Heilige Geest zichtbaar neerdaalde op de Pinksterdag, is de vervulling niet moeilijk. Als Hij letterlijk vuur bedoelde, is het vervuld toen Jeruzalem en de tempel in vlammen opgingen.

Als we thans zien wat er in de kerken gebeurd mogen wij wel zeggen dat ze met een verschrikkelijke doop gedoopt worden. Ze worden overspoeld met wereldsgezindheid, een zondige leven, geesteloosheid, verval en afval. Wat zal er van overblijven? Als de Heere komt om te louteren neemt Hij alles weg, behalve het leven wat van God afkomstig is. Er is geen goede toekomst denkbaar, dan alleen voor de schriftuurlijk - bevindelijke leer van Gods woord en voor hen die de Heere in oprechtheid dienen. Maar al is het waar dat satanische machten bezig zijn om de restanten van de waarheid uit te roeien, de doop met Gods Geest zal blijven zolang de wereld bestaat. Te midden van alle vreselijke gebeurtenissen geldt het woord van Christus: *Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan het einde der wereld.*

Er ligt nog een onvervulde belofte dat het volk van *Israël met de Geest zal gedoopt worden*, waarbij de Kerk des Heeren ook een heerlijke doop zal ontvangen, meer dan ooit tevoren. *"En Ik zal Mijn aangezicht voor hen niet meer verbergen, wanneer Ik Mijn Geest over het huis Israëls zal hebben uitgegoten, spreekt de Heere"*, Ezechiël 39:29 en Romeinen 11. Er is geen twijfel aan dat deze belofte ziet op het teruggekeerde Israël in het laatste der dagen, na hun strijd in en om hun land. De Heere heeft het geopenbaard, opdat wij in deze geesteloosheid tijd onze hoop op God zouden stellen, Die doden levend maakt en roept de dingen die er niet zijn, alsof ze waren. Laten wij toch de voetstappen van vader Abraham volgen en daarin wandelen. Als alles radicaal afgesneden wordt, laten wij dan op God vertrouwen, op onze trouwe, dierbare, zalige Verbondsgod, Die onveranderlijk getrouw is.

Eens zal het einde van de wereld komen. De hele wereld met al haar werken en kerken zal dan met vuur en vlam gedoopt worden. En voor allen buiten Christus volgt er een eeuwige vuurdoop in de hel, want er staat geschreven: *Waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt.* O wat een aandoenlijke dag, als Christus op de wolken verschijnt! Geve de Heere ons te haasten en te spoeden om onzes levens wil!

Ik besluit met de woorden van 2 Petrus 3:13,14: *"Maar wij verwachten, naar Zijn belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid woont. Daarom, geliefden, verwachende deze dingen, benaarstigt, u dat gij onbevleete en onbestraffelijk van Hem bevonden moge worden in vrede. Hem zij de heerlijkheid, nu en in den dag der eeuwigheid."*

TOELICHTING BIJ DE 2^e VERSIE

Mijn opmerking in de eerste versie van deze brochure, over de visie van de opstellers van het Doopsformulier, dat zij de gedoopten beschouwden als wedergeborenen, heeft op onbegrip gestuit.

Ter aanvulling nog het volgende: De grondslag van de doop ligt niet in de gelovigen en hun zaad, noch in de zogenoemde *wedergeboorte door de doop*, maar in het Genadeverbond en wel in het bevel van Christus: *“Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb.”* De grondslag van de doop ligt dus niet in de verkiezing of in de verborgen wil van God, maar in de geopenbaarde wil van God, die tot uitdrukking komt in het Genadeverbond, onder welks bediening alle gedoopten behoren.

Wanneer iemand in Christus gelooft, behoren zijn of haar kinderen gedoopt te worden, *als kinderen van gelovigen, omdat zij in Christus geheiligd zijn*; zoals ons Formulier zegt.

Dr. C. Steenblok schrijft in “De Wachter Sions” over het formulier van de kinderdoop, 11-11-1955: “Toch is er in de loop der tijden nog al wat verschil van opvatting geweest, hoe dat ‘geheiligd zijn’ moet worden verstaan. Met name in Utrecht ontstond er al spoedig verschil van gevoelen over, onder leiding van Van Lodenstein. Hij veranderde eenvoudig de vragen en vond daarin navolging van anderen. Daartegenin besloot nu de Particuliere Synode van Utrecht in 1676, dat de formulieren zonder enige verandering moesten voorgelezen worden, waartegen hij echter protest indiende bij de classis. Nog wat later, in 1729 kwam er een bezwaarschrift uit tegen het stipt lezen van de eerste vraag. Deze bezwaarden werden ondertekend door A. J. Brakonier, enz”.

Dr. Steenblok citeert dan Ds. G. H. Kersten: De Gereformeerde Dogmatiek deel II, blz. 271: “Door het drijven der wedergeboorte als grond voor den doop der kinderen, zijn zowel vroeger als later vele beroeringen in de kerk ontstaan. In Utrecht leidde de eerste doopvraag ertoe dat vijf predikanten, n.l. Brakonier, v.d. Put, Kelderman, Vos en Van Schuijlenborg, hun bezwaren indienden, willende niet dat de ouders verplicht zouden worden, om van hun kinderen, hoofd voor hoofd, te verklaren, dat zij onderwerpeijk in Christus geheiligd waren. Dit bezwaar zal elk delen, die nog iets ervan gelooft, dat de wedergeboorte een krachtadig werk Gods is, dat van stonden aan de ziel heiligt en zijn vruchten draagt, die helaas! bij de meesten der kinderen gemist worden. Hoe zal men dan voetstoots bekennen dat zij de heiliging in Christus door wedergeboorte deelachtig zijn?”

Laat ik nog een voorbeeld geven hoe Scholten de verschillende opvattingen over de gedoopte kinderen, zoals de oude theologen die voorstonden, aanwijst in zijn toelichting op het Doopsformulier. (blz. 186) Hij schrijft:

“Over de woorden ‘in Christus geheiligd’ is veel te doen geweest tot op de huidige dag. Wat wordt ermee bedoeld? Volgens ds. G. H. Kersten hebben de oudere theologen op deze vraag tweeërlei antwoord gegeven, één in meer uitwendige zin en één waarvan de heiliging in Christus ter zaligheid gerekend wordt. Hij beschrijft beide opvattingen en maakt geen keus. Zie ds. G. H. Kersten, De Gereformeerde Dogmatiek, II, 271 e.v.

Ds. Kersten schrijft dus dat oudere theologen op deze vraag tweeërlei antwoord gegeven hebben. Nu, een kort overzicht van theologen die van mening verschilden op het punt van de doop vindt u in een boek van:

Ds. M. Golverdingen, Avonden met Teellinck, 1993.

De verdere ontwikkeling van de gereformeerde verbondsleer, blz. 72, 73

... “Het is duidelijk, dat er bij Calvijn een grote spanning aanwezig is tussen verbond en verkiezing, die om meer dan één reden voor de generaties na hem oorzaak is geweest tot nadere bezinning.

Toen de kerk der Reformatie het tijdperk van de vervolging achter zich had gelaten, bleek steeds duidelijker dat niet alles Israël is wat de naam van Israël draagt. In de praktijk van het leven vertoonden talloze gemeenteleden, die men naar het oordeel der liefde voor begenadigd moest houden, geen enkel teken van geestelijk leven. Dit vroeg om een verdere doordenking van de Schriftgegevens. Tijdens de Hervorming viel immers in de strijd met Rome de nadruk op de rechtvaardigmaking, het geloof, de goede werken en de avondmaalsleer. De leer van het verbond stond niet op de voorgrond en moest nog nader worden ontwikkeld. Dat is dan ook de oorzaak, dat de verbondsleer in onze belijdenisgeschriften maar zeer beknopt wordt behandeld. Het gevolg is geweest, dat er binnen een zelfde gereformeerd belijden verschillende verbondsopvattingen en doopbeschouwingen te vinden zijn.

Er was en is een stroming, die - met grote onderlinge verschillen - ervan uitgaat, dat alle kinderen, uit gelovige ouders geboren, in het verband zijn of naar het oordeel der liefde voor wedergeboren moeten worden gehouden totdat zij in leer of leven duidelijk het tegendeel laten blijken. Dan vat men het 'in Christus geheiligd' op als een inwendige heiligheid en plaatst men de wedergeboorte als regel voor de doop. Daarbij behoren mensen als Bullinger, Ursinus, Teellinck, Voetius, Witsius, Van der Groe, Kuyper, Woelderink en Schilder.

Daarnaast was en is er een stroming, die de wedergeboorte vóór de doop beslist niet als regel kan zien. Deze theologen erkennen wel, dat God machtig is om in het hart van zeer jonge kinderen de wedergeboorte te werken, maar spreken zich niet uit over het tijdstip van de wedergeboorte van de uitverkoren kinderen. Het 'in Christus geheiligd' wordt door hen gezien als een uiterlijke verbonds-heiligheid, waardoor de gedoopte kinderen ook van Godswege verplicht zijn om Hem te zoeken en te dienen en de wereld te verlaten. Tot deze stroming, waarin ook grote schakeringen voorkomen, moeten we mannen rekenen als Olevianus, Gomar, Koelman, Fruytier, Comrie, Van der Kemp, Kersten en I. Kievit.” Tot zover ds. Golverdingen.

In mijn brochure heb ik mij op het punt van de doop aangesloten bij de laatstgenoemde theologen. Hoewel ik Bullinger, Zacharias Ursinus, (de opsteller van de Catechismus!) Teellinck, Voetius, Witsius en Van der Groe grote achting toedraag, heb ik mij altijd meer aangetrokken gevoeld aan de visie van Olevianus, (mede opsteller van de Catechismus!) Gomar, Koelman, Fruytier, Comrie, Van der Kemp en ds. Kersten en veel anderen *in het leerstuk over de doop van kinderen*. Verreweg de meeste predikanten uit de huidige Gereformeerde Gezindte hebben gekozen voor de visie van laatst genoemde theologen.

Gezien het gevaar wat er schuilt in de letterlijke opvatting van ons Doopsformulier hebben sommige mensen opgemerkt, “dat je passages van oude schrijvers zodanig moet citeren, dat de mensen van oudvaders geen verkeerd gebruik kunnen maken. Bijvoorbeeld, als zij schrijven over de oneindige ruimte van zaligworden door Christus, die in hun doopsverklaringen geleerd wordt, dat je hun preken of geschriften selectief mag weergeven, opdat men er geen misbruik van zou maken voor oppervlakkige geloofsbeschouwing.”

Antwoord: het is misschien goed bedoeld, maar de eerlijkheid gebiedt om de mening van een schrijver zó weer te geven, als hij het zou willen indien hij nog leefde. Daar

kunnen we tegelijk aan toevoegen, dat als veel oude schrijvers geweten hadden dat hun geschriften misbruikt zouden worden, zich wellicht anders hadden uitgedrukt. Zeker zouden ze dat doen wanneer ze nu nog leefden.

Zonder daar verder op in te gaan, mogen we allen wel ter harte nemen wat de Catechismus leert in Zondag 43, vraag 112: “*Wat wil het negende gebod?*”

Dat ik tegen niemand valse getuigenis geve, niemand zijn woorden verkere [dat is verdraaie] geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpen verdoemen; maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels vermijde; tenzij dat ik de zware toorn Gods op mij laden wil. Insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprecht spreke en bekenne; ook mijns naastens eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere”.

Mijn opmerking in de eerste versie van deze brochure, dat de gedoopten onderwerpelijk een teken en zegel ontvangen, en dat de beloften van het Genadeverbond niet alleen voorwerpelijk verzegeld worden, maar de oprecht gelovigen ook onderwerpelijk. Dit kon verwarring geven omdat het niet uitvoerig toegelicht werd. Vandaar ook hierover nog een korte toelichting.

Wat is *voorwerpelijk* en wat is *onderwerpelijk*? Van Gods kant gezien, zijn wij die oprecht geloven, een *onderwerp* van Zijn genade en alles wat God in Zijn Woord heeft geopenbaard is een *voorwerp* van ons geloof.

In de Doopsbediening ligt dit woordgebruik anders. God in Christus is de grote Opdrachtgever door middel van Zijn geroepen knechten. Zijn bevel is de doop. De grondslag is het Genadeverbond. De beloften daarin vervat zijn het *voorwerp*. Het middel is water. De onderwerpen zijn de ouders en het gedoopte kind. De verzegeling, of het zegel van het Genadeverbond ontvangt het gedoopte kind door 3 druppels gesprengd op het voorhoofd, *persoonlijk, uitwendig, onderwerpelijk*. De Heilige Geest past de beloften toe in de ziel *inwendig, onderwerpelijk*, als de Geest het geloof in Christus werkt.

De *voorwerpelijke verzekering van de beloften* houdt in, zo zeker dit *water* de vuilheid van het *lichaam* afwast, zo zeker wast het *bloed en de Geest* van Christus het vuil der zonde af van de *ziel*.

Ds. G. H. Kersten, *De Gereformeerde Dogmatiek*, II, 271 schrijft: “De uitverkorenen hebben alrede in Hem voorwerpelijk de vergeving der zonden en het eeuwig leven ... doch wat zij in Christus hebben, moet hen *onderwerpelijk* worden toegepast en dat de Heilige Geest dit op Zijn tijd doen zal, wordt in de doop verzegeld”, enz.

In de Belijdenis des Geloofs, artikel 34, over de doop, lezen wij:

“... Ons daarmee te verstaan gevende, dat gelijk het water de vuiligheid des lichaams afwast, wanneer wij daarmee begoten worden, hetwelk op het lichaam desgenen die daarmee begoten worden gezien wordt en hem besprengt, alzo het bloed van Christus hetzelfde in de ziel doet door de Heilige Geest, haar besprengende en zuiverende van haar zonden, en ons wederbarende uit kinderen des toorns tot kinderen Gods. Niet dat zulks door het uiterlijk water geschiedt, maar door besprenging des dierbaren bloeds des Zoons Gods. ... dat men behoort te dopen en met het merkteken des verbonds te verzegelen.”

Sprekend over het gebed in ons Doopsformulier, zegt Dr. C. Steenblok: “En zo wordt dan gebeden dat de betekende zaak die de verkorenen in Christus *voorwerpelijk* hebben,

ook *persoonlijk- onderwerpeijk* en *daadwerkelijk* door de toepassende bediening des Heiligen Geestes geschonken mogen worden; waar de kinderen van nature dood zijn in zonden en de misdaden.” (De Wachter Sions 15-7-1955) Einde citaat.

Die toepassende bediening van de Heilige Geest begint in de roeping. De Heilige Geest werkt in een uitverkorene als een Geest van dienstbaarheid in de overtuigingen van zonde tegen de Wet en van zonde tegen het Evangelie, *omdat zij in Mij niet geloven*, zegt de Heere Jezus. De Geest werk ook als een Geest der genade en der gebeden, die de overtuigden doet worstelen aan de Genadetroon om met hun Rechter verzoend te worden. De Geest werkt als een Geest de oordeels en uitbranding om te sterven aan de wet opdat er plaats mag komen voor Christus. De Geest werkt als een Geest des geloofs, die Christus in het hart verheerlijkt, door Hem aan te wijzen en aan te prijzen, door Hem te openbaren en bekend te maken als enige Zaligmaker en de Weg tot de Vader. De Geest van Christus verklaart en openbaart de Vader en maakt woning in het hart. De Geest des Vaders openbaart de Vader als volkomen verzoend in Zijn Zoon en doet roepen: *Abba, lieve Vader*. De Geest neemt Persoonlijk inwoning in de ziel, zoals er staat: *“Maar die ons met u bevestigt in Christus, en Die ons gezalfd heeft is God, Die ons ook heeft verzegeld en het Onderpand des Geestes in onze harten gegeven.”* 2 Kor. 1: 22, 23. Dit Onderpand is niet alleen de Gave van Geestes-werkingen, maar het is de Geest Zelf. Jezus zegt *dat Hij de Geest zal zenden van de Vader in Mijn Naam, Die zal u alles leren en zal u indachtig maken alles wat ik u gezegd heb. Want Hij zal bij u blijven.* Joh. 14:26.

De Geest is een Onderpand van onze toekomstige erfenis, namelijk de Heerlijkheid van het Hemels Kanaän. Zo zeker wij die Hemelse inwoner in onze ziel hebben, zo zeker, zal Hij ons bij de Vader brengen, want Hij is van de Vader uitgegaan. Het is een aanbiddelijke wonder, dat de Heilige Geest, Die God is bovenal te prijzen in der eeuwigheid, Zich als het ware onder gezag stelt van de Vader en de Zoon om inwoning te nemen in een zondaarshart. In Bijbelse taal gesproken, zouden we kunnen zeggen, *in een moordenaarshol*. Die onuitsprekelijke neerbuigende goedheid is eeuwig te bewonderen.

Het is ook de Geest Die de Naam van de Vader plaatst en inbrandt op het voorhoofd van des Vaders kinderen. Johannes zegt, Openbaring 14: *Ik zag en zie, het Lam stond op de berg Sion en met Hem honderdvierenveertig duizend, hebbende de naam Zijns Vaders geschreven op hun voorhoofden*. De Geest zet die Naam op hen om hen daarmee tot een eigendom te maken van het Lam en van Zijn Vader, opdat ze beschermd zijn tegen de beschadigende geesten die hen kwellen, verdacht maken, belasteren, allerlei leugens verspreiden, ja hen werpen in de oven van verdrukking; of hen proberen te doden, lichamenlijk of ambtelijk. Dit blijkt uit Openbaring 7 en 11.

Petrus zegt, *omdat de Geest der heerlijkheid op u rust, daarom wordt u gelasterd*. Die Geest rustte ook op Jozef. Jozef kreeg van zijn vader een prachtig kleed, of bovenrok, omdat Jakob hem bijzonder liefhad. Dat gaf grote ergernis en haat. Jozef was een type van Christus, Die door Zijn Vader bijzonder bemind werd en naar Zijn broeders werd gezonden. Jezus was als 't ware bekleed met de Heilige Geest. De liefde van Zijn Vader en de Gave van Zijn Geest, wekte de haat op van Zijn volk en het kostte Hem Zijn leven. Zoals het met het Hoofd ging, zo gaat het ook met de leden, die door de Vader bemind worden en het kleed van de Geest ontvangen. Ze moeten daarover niet verwonderd zijn alsof hen wat vreemds overkomt. *“Maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, alsoz verblijdt u; opdat gij ook in de openbaring Zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen.”* 1 Petrus 4:13.

Ik besluit met de wens, dat de lezers *de doop met de Geest* rijkelijk mogen ontvangen tot hun eeuwige zaligheid.

Literatuuroverzicht

Merle 'd Aubigné	De geschiedenis der hervorming in Europa	Amsterdam, 1869
W. à Brakel	De redelijke Godsdienst.	Rotterdam 1749
J. Bunyan	Al de werken. W. M. den Hertog,	Utrecht z.j.
Jean le Clerc	Levensbeschrijving der kerkvaderen	Amsterdam, 1728
Ds. G. H. Kersten	De Gereformeerde Dogmatiek	De Banier, Utrecht
A.		
B. M. Lindeboom	Moeten kinderen worden gedoopt?	Kok, Kampen
Joh. à Marck	Het merg der christelijke Godgeleerdheid.	Amsterdam, 1705
Benedictus Pictet	De Christelijke Godgeleerdheid	's-Gravenhage, 1730
Arn. Rotterdam	Sions roem en sterkte. Verklaring van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.	Amsterdam, 1755
J. A. Saarberg	Der Pelgrims metgezel (J. C. Philpot)	De Banier, Vianen
Mr. J. Vermeer	Uitbreiding over den Heidelbergse Catechismus.	Utrecht 1749
G. Voetius	Catechisatie over den Heidelbergschen Catechismus, opnieuw uitgegeven door dr. A. Kuyper.	Rotterdam 1891
H. Witsius	De verbonden Gods	1696
Thomas Wright:	Het leven van William Huntington	De Banier, Utrecht
Kerkelijk Handboekje	Uitgegeven door Gen. Synode Gereformeerde Gemeenten in Nederland; door ds. G. H. Kersten	De Banier, Rotterdam

Deze serie: *Het genadeverbond*, bestaat uit 6 deeltjes:

1. Het verbond der genade en de evangelische voorschriften in de roeping van zondaars.
2. De inwilliging van het verbond der genade.
3. Het huwelijksverbond met Vorst Immanuël.
4. Het genadeverbond en onze doop en belijdenis.
5. Het evangelievoorschrift. De regel van het Evangelie uitgelegd als de enigste regel des levens
6. De Drie-enige Verbondsgod